

İREAN

No:27-Fevral-2009 İctimai fikir jurnalı 3 AZN

Əhli-beyt
sevgisi

26 Fevral 1992

XOCALI soyqırımını unutma!

1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni quldurları Rusiya ordusunun Xankəndində yerləşən 366-cı motoatıcı alayının köməyi ilə Azərbaycanın Xocalı şəhərinə hücum etdilər. Dağlıq Qarabağda ən qədim yaşayış məskənlərindən biri olan Xocalı Ağdam Şuşa yolu üzərində, Əsgəranla Xankəndi arasında yerləşirdi. Xocalı hərbi məntəqə kimi də böyük əhəmiyyətə malik idi. Qarabağda yeganə aeroport burada yerləşirdi.

Azərbaycanlıların yaşadığı bu şəhərin 7 mindən çox əhalisi vardı. Fevralın 25-də güclü top atəşinə tutulan Xocalı aeroportu dağıldı. Aeroportun müdafiəsində 150 nəfər öldürüldü. Rus, erməni tanklarının qarşısını almaq mümkün olmadı. Həmin gecə dünyada misli görünməmiş faciə baş verdi. Ən müasir silahlarla silahlanmış 366-cı alay və erməni hərbi birləşmələri Xocalının uşaqlarını, qadınlarını, qocalarını gülləbaran elədi.

O gecə diri-diri yandırılanların, gözləri çıxarılanların, başı kəsilənlərin sayı-hesabı yox idi. Qarlı-şaxtalı gecədə meşəyə qaçanların böyük bir hissəsi pusquya düşüb güllələndi. Xocalının 7 minlik əhalisindən 1500 nəfərə yaxın adam sağ qalmışdı. Əsir və itkin düşənlərin sayı da minlərlə idi. Körpələrin belə qəddarlıqla öldürülməsi faktlarına hələ dünyanın heç bir yerində rast gəlinməmişdi. Xocalı faciəsi dünyanın ən dəhşətli faciəsi kimi tarixdə qalacaq.

İrfan Jurnalı

İRFAN
Fevral/2009/№:27
ictimai fikir jurnalı
Dövlət Reystr №: 1763

Təsisçi:
İpəkyolu MMC

Editör:
Salih Zeki MERİÇ

Redaktor:
Nurlan MƏMMƏDZADƏ

Baş məsləhətçi:
Dr. Abbas QURBANOV

Məsul katib:
Elşən RZAYEV

Redaksiya heyəti:
Akademik Vasim MƏMMƏDƏLİYEV
Prof.Dr. Şahin XƏLİLLİ
Dr.Siracəddin HACI
Dr.Alpay ƏHMƏDOV
Eldəniz SALMANOV
Ramiz MƏMMƏDOV
Nurlan MƏMMƏDZADƏ
Səadət MÜRŞÜDOVA
Hacı Arif HEYDƏROĞLU
Rövşən QƏNİYEV
Akif HÜSEYNOV
Fuad QULİYEV

Kompyuter dizaynı:
İrfan Qrafik
Copyright 2008 © All Rights Reserved
Created and supported by "İrfan"

Foto:
«İRFAN»

Abunə və reklam işlərindən məsul:
Niyazi YUSİFOV
Tel: 070 351 35 54

Abunə təmsilçiləri:
Quba - Seyran Fərəczadə - 0507471079
Ağdaş - Şahin Rəhimov- 0503887068
İsmayılı -Vasif Teymurov- 0504653601
Zaqatala - Zöhrab Mehdiyev - 0505836888
Əliabad - Kamran Məmmədov - 0503806922
Şamaxı - Akif Hüseynli - 0506205928
Şəki - Vüqar Məmmədov - 0556237232
Qəbələ-Saleh Şirinov - 0503827823
Qax-Nizami Davudov- 0503985551
Qazax- Asif Yaqublu- 0505655556
Göyçay-Müşfiq Əsgərov - 0503490157
Kürdəmir-Aqil Əliyev- 0507183541
Saatlı-İsmayıl Cəlalov- 0503290805
Şirvan- Vüqar Nəğdəliyev- 0707228202
Xaçmaz- Elvin İdayətov- 0505849095
Mingəçevir- Müşviq Nəcəfov- 0707185537

İllik abunə qiyməti:
Ölkədaxili 25 manat
Xarici ölkələr üçün 60 EURO

Ünvan:
Bakı şəhəri,
Cəfərov Qardaşları küç. 16
Tel: (+994 12) 492 32 23,
493 02 93

www.irfandergisi.com
E-mail
irfan@irfandergisi.com
irfandergisi@yahoo.com

Jurnalın materiallarından istifadə edərəkən istinad zəruridir. Müəllifin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

İrfandan

Onlar bizim canımızdır. Onlar bizə Əziz Peyğəmbərimizdən qalan ən müstəsna yadigarlardır. Yüzdəllər boyu islam ümmətinin onlara göstərdiyi sevgi və məhəbbət heç nə ilə müqayisə edilə bilməyəcək qədər dərin və köklüdür. Çünki onlar Həzrət Peyğəmbərimizin lətif və müstəsna soyundan gələn insanlardır. Əlbəttə, onlar da insandı və onlar da hər kəs kimi yeyər, içər, həyat sürərdilər. Ancaq onları bizim gözümüzdə qiymətli qılan səbəblərin ən ümdəsi Allah Rəsuluna olan yaxınlıqlarıdır. Açıq-aydın anlaşılan **“(Ey Rəsulum!) Biz səni aləmlərə rəhmət olaraq göndərdik!”** ayəsi onun və ona yaxın olan hər kəsin dəyərini anlatmaq üçün kifayətdir.

Onun ümməti olmaq ən üstün şərəfdir. Onun ailə fərdlərinə məhəbbət isə sevgilərin ən gözəlidir. Hansını deyək: Hz. Əli, Hz. Fatimə, Hz. Həsən və Hz. Hüseyin. Və digərləri. Və onun soyundan gələnlər. Ümmətin göz bəbəkləri...

Möhtərəm oxucular!

Əhli-beyt mövzusu uzun zamandan bəri işləmək istədiyimiz mövzu idi. Əslində bu, daha könnüllərimizdə olan dərin bir duyğudur. Nə zaman Əhli-beyt deyilsə, insanın qəlbində tərifi imkansız bir sevinc yaşanır. Nisgil qarışmış bir sevgi. Hər şeyi olduğu zamanın və tarixin şərtlərini nəzərə alaraq düşünmək daha doğru olar hər halda. Bu gün keçmiş zamanı bugünün şərtlərinə görə dəyərləndirmək nə

bizə fayda verər, nə də bizi doğru nəticəyə aparar. Qoy tarixdə bizi kədərləndirən hadisələr o zamanda qalsın. Bu gün birliyimiz, məhəbbətimiz adına nə edə biləcəyimizə baxaq.

Məhz bu birliyə xidmət edəcəyini düşünərək jurnalımızın bu sayını matəm günlərinin davam etdiyi zaman kəsiyində Rəsulullahdan bizə qalan yadigarlara ayırdıq. Yəni Əhli-beytinə.

Yenə bu sayımızda bəyənərək oxuyacağınız yazıları diqqətinizə çatdırırıq. *Salih Zeki Meriç* Rəsulullahdan qalan ən gözəl yadigarlar olaraq baxdı o müstəsna insanlara. Onların sevgisini daim tərəvətli tutmaqdan bəhs etdi. Aqıl Əliyev bu sevginin qiyamətədək davam edəcəyini yazdı. *Dr. İbrahim Baz* “Hər yer Kərbəla, hər gün aşura” deyərək ogünün acı xatirəsini yad etdi. *Rüfət Şirinov* Hz. Peyğəmbərin hədisində Əhli-beytin yerini vurğuladı. Filologiya elmləri namizədi, Füzuli aşiqi *Vərağa Almasov* Füzuli şeirində Kərbəla faciəsinin əkslərini göstərdi. *Prof. Dr. Yaşar Kandemirin* yazısında Hz. Peyğəmbərimizin ailəsinə olan sevgi və şəfqətini oxuyacaqsınız. *Mustafa Erişin* qələmindən Peyğəmbər bağçasının gülü Həzrət Fatiməni oxuyacaqsınız. Möhtərəm insan *Osman Nuri Topbaşın* yazısı isə bizə kimi sevəcəyimizi, sevgimizin ölçüsünün nə olacağını göstərəcək. *Filoloq Məmməd Məmmədzadə* bu sayımızda yenə bir ailənin acı dramını yazaraq bizimlə paylaştı. Adem Şahin hər zaman olduğu kimi çox dəyərli yazısı ilə görüşümüze gəldi.

Bu sayımızda sizin üçün Bakı İslam Universitetinin İslamşünaslıq fakültəsinin dekanı *Hacı Fuad Nurullayevdən* Əhli-beyt haqqında reportaj aldığımız. Eyni zamanda Uludağ Universiteti İlahiyyat fakültəsi təsəvvüf kafedrasının dekanı *Prof. Dr. Mustafa Kara* ilə apardığımız müsahibəni də sizə təqdim edirik.

Ümidvarıq ki, jurnalımızın bu sayını da öncəkilər qədər bəyənəcəksiniz. Biz sizə ən mükəmməl təqdim etmək üçün çalışırıq.

Qoy səmamızda İrfan günəşi daima şəfəq saçsın!

İçindəkilər

Bizə qalan yadigarlar Salih Zeki MERİÇ	6
Hər gün aşura, hər yer Kərbəla Dr. İbrahim BAZ	8
Qiyamətə qədər davam edəcək sevgi Aqil ƏLİYEV	10
Səqaleyn hədisi işığında Əhli-beyt sevgisi Rüfət ŞİRİNOV	12
Kərbəla və Füzuli Vərağa ALMASOV	14
Bakı İslam Universitetinin İslamşünaslıq fakültəsinin dekanı Hacı Fuad Nurullayev ilə reportaj	16
Lal nəsihətçi Lokman Helvacı	22
Hz. Peyğəmbərin ailə həyatından nümunələr Prof. Dr. M. Yaşar KANDEMİR	24
Allah üçün məhəbbət və qəzəb Osman Nuri TOPBAŞ	26
Ariflər sultanı Sami Ramazanoğlu Prof. Dr. Şahin XƏLİLLİ	32
Məsnəvidən	34
Hikmət lövhələri Sedat DEMİR	36
Uludağ Universiteti İlahiyyat fakültəsi təsəvvüf kafedrasının dekanı Prof. Dr. Mustafa Kara ilə reportaj	38
Sahilə çıxmayan gəmi Məmməd MƏMMƏDZADƏ	42
Nəbilər sultanının son çiçəyi Hz. Fatimə Mustafa ERİŞ	46
Nənən sənə qurban Adem ŞAHİN	48
Texno aləm	52
Xəbər	54

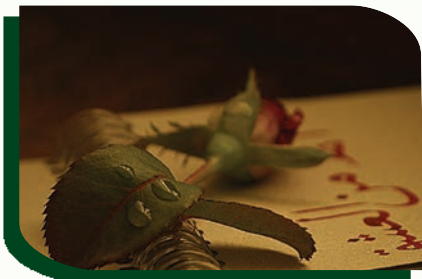
İçindəkilər

Bizə Qalan Yadigarlar

Salih Zeki MERİÇ

6

Qiyamətə qədər davam edəcək sevgi

Aqil Əliyev

10

Allah üçün məhəbbət və qəzəb

Osman Nuri Topbaş

26

Bakı İslam Universitetinin
İslamşünaslıq fakültəsinin dekanı

Hacı Fuad Nurullayev:

ƏHLİ-BEYT SEVGİSİ BİZİ

BİRLƏŞDİRƏN DƏYƏR

OLMALIDIR

16

Kərbəla və Füzuli

Vərağa Almasov

14

BİZƏ QALAN YADİGARLAR

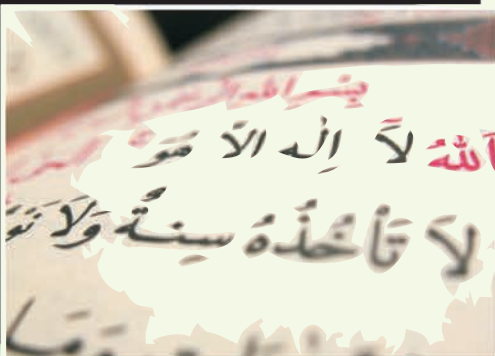
Həzrət Peyğəmbərimizin Uca Rəbbimiz tərəfindən tərbiyə edilən və qorunan şəxsiyyəti ilə bərabər onun Əhli-beyti də Rəbbimiz tərəfindən bəşəriyyətə təqdim olunmuş müstəsna insanlardır. O və onun ailə fərdləri hər yönü ilə ideal şəxslərdir.

Peyğəmbər (s.ə.s)-in ailə fərdlərini model ailə olaraq ələ aldığımız zaman bu müstəsna insanların həm

öz aralarındakı münasibətləri, həm də digər insanlarla olan münasibətləri hər bir insan üçün mümunələrlə doludur. Bu mənada Allah Rəsulunun ailə fərdləri ilə münasibətində göstərdiyi həssaslıq da bizi heyran edir.

Alimlər Peyğəmbərimizə gələn vəhyi iki qismə ayırırlar: Birincisi; bizim bildiyimiz və bizə gəlib çatan Qurani-Kərim, ikincisi isə; Uca Rəbbimizin Peyğəmbərimizi istiqamətləndirməsi ilə ortaya çıxan və Qurani-Kərimdə **“O, kefi istəyəni (havadan) danışmır. Bu, ancaq (Allah dərgahından) nazil olan bir vəhydir.”** (ən-Nəcm, 2-3) ayəsi ilə ifadə edilən, Peyğəmbərimizin sözləri, feilləri və təqrirləri olaraq ortaya çıxan vəhydir. Dolayısı ilə Rəsulullahın bütün bəşəri münasibətlərində Allahın birbaşa müdaxiləsi mövcuddur. Bu müdaxilə əslində Rəsulullahın şəxsində bütün ümmətə və insanlığa bir model formalaşdırmaqdandır. Rəsulullahın hər hərəkəti və hər sözü bəşəriyyət üçün nümunə sayılacağı üçün onun öz-özündən danışmadığı kimi nəfsi istəklərindən dolayı da bəzi hərəkətlər etmədiyini anlayırıq.

Həyatın hər mərhələ və məqamındakı insanın Allah Rəsulundan alacağı saysız-hesabsız nümunələrin olduğu şübhəsizdir.

Peyğəmbərimiz (s.ə.s) uşaqlıq dövrü ilə uşaqlara nə qədər nümunədirsə, bir lider, ailə böyüyü və bir ordu komandanı olaraq da model şəxsiyyətdir.

Bəşəri münasibətlərdə yeganə öndərimizin ailədaxili münasibətləri də bizə nümunə olmalıdır.

Qurani-Kərimdə Peyğəmbərimizin xanımlarının fəzilətlərini bildirən ayeyi-kərimələr həm onların digər insanlardan daha məsul, həm də fəzilətdə daha üstün olduqlarından xəbər verir. Bu mənada Əhzab surəsinin 6-cı ayəsindəki bu ifadələr onlara göstərməli olduğumuz sevginin ölçüsünü bildirir: *“Peyğəmbər möminlərə onların özlərindən daha yaxındır. (Onun) xanımları da (möminlərin) analarıdır”*

Ayeyi-kərimə Peyğəmbərin xanımlarının bütün möminlərin anaları olduğunu bildirir. Onlara göstərəcəyimiz və ya göstərməli olduğumuz sevgi və məhəbbətin incəliyini Uca Rəbbimiz ayeyi-kərimə ilə ortaya qoymuşdur. Bu ölçü insan üçün ən çətin və fədakarlıq tələb edən bir xüsusdur. *“Özlərindən daha yaxındır”* ifadəsi fədakarlığın ən son həddidir hər halda. Bu, Peyğəmbərin xanımları xüsusunda da keçərlidir.

Eyni surənin 30-cu ayəsində **“Ey Peyğəmbərin zövcələri! Sizdən hansı biriniz açıq-aşkar bir çirkin (günah) iş gör-sə, onun əzabı ikiqat olar. Bu, Allah üçün asandır!”** buyrulur. Cəzanın ikiqat verilməsi məsuliyyətin nə qədər ağır olduğundan xəbər verir. Peyğəmbər xanımı olmaq üstünlüyü eyni zamanda onları ümmətin anaları olma şərəfinə qovuşdurmuş, ardınca da xətələrinin digər xanımların xətələri kimi qəbul edilməyəcəyi vurğulanmışdır.

Hz. Peyğəmbərin göz bəbəkləri, uşaqları və nəvələri eyni zamanda ümmətin də göz bəbəkləri olmuşlar. Əhli-beytlə əlaqəli bütün hədisi-şəriflər onların bu sevgi və məhəbbət dairəsi içərisinə alınmasının labüdlüyünü və Allah Rəsulunu sevməyin yolunun onları sevməkdən keçdiyini ifadə etməkdədir.

Zikr edəcəyimiz hədisi-şəriflər də bu gerçəyin təzahürüdür:

“Ya Rəbb! Həsən ilə Hüseyni sevirəm. Onları Sən də sev, bunları sevənləri də sev!” (Tirmizi) *“Fatimə məndən bir parçadır, onu incidən məni də incitmiş olur.”* (Hakim) *“Fatiməni Əlidən çox sevirəm. Əli mənə Fatimədən daha qiymətlidir.”* (Hakim)

Tarix boyu Əhli-beytlə bağlı müxtəlif ayrı-seçkiliklər olmuşdur. Lakin müsəlman olan və Allahın bir, Peyğəmbərimizin də Onun qulu və Rəsulu olduğunu qəbul edən hər bir insanın Əhli-beyti sevməmək və ya Əhli-beytə lazımından artıq sevgi ilə yanaşmaq kimi bir seçimi yoxdur. Çünki onları sevməmizin labüdlüyünü bizə Allahın Rəsulu bildirmişdir. Əhli-beyti lazımından artıq sevmənin nəticəsində varacağımız nöqtə xürafatdan başqa bir şey deyildir. Hz. Əli, Hz. Fatimə anamız və onların sevimlisi Həsənlə Hüseynini necə sevəcəyimizi bizə o ailənin başçısı, islam ümmətinin öndəri, Allahın Rəsulu bildirmişdir. Sevgidə həddi aşaraq məqsəddən uzaqlaşmağa da gerek yox, bu seçkin insanlara olan ünsiyyətimizdə onlara qarşı biganə qalmağa da gerek yox. Uzun sözün qıssası, Əhli-beytə mənsub olan hər insan bizə Allah Rəsulundan qalan yadigardır. Onlar bizə daha sevimli və hər şeydən daha qiymətlidirlər.

HƏR GÜN AŞURA, HƏR YER KƏRBƏLA

Rəsulların yolu tövhiddir. “Biz” deməyi bilməkdir. İslam mədəniyyəti söhbət və səhabə mədəniyyətidir. “Atam-anam sənə fəda olsun, ya Rəsulallah!” deyib anadan, atadan, maldan və candan keçməkdir.

*O cənnət igidinə əsrlərdir yas tutan
Acısıyla dağlanır yanar həp əhli-iman*

Yer üzü vəhdət güzgüsü, camal və cəlal təcəllisi, cənnət və cəhənnəmin izdaşığıdır. Bəzi yerlər cənnət guşəsi və mələklər şəhəri, bəzi yerlər də cəhənnəm çuxuru və zəbanilərlə dolu qan gölüdür.

İnsan da belədir. Bəzi qəlblər mələklərdən daha uca, saf, bərraq, xalis, müttəqi, mütəvazi və mütməin, bəzi qəblərsə kin, nifrət, zülmət, həsəd, təkəbbürlə dolu. İblislə qol-qola gəzənlər: başları göyə dəyərcəsinə məğrur və eqoistdirlər. Nəfsi-əmmarənin köləsi olmuşlar, dünya məqamını ən mühüm hədəf seçmişlər. Könülləri qaralmış, gözləri ucaları tərk etmiş, yüksəklərdədirlər. Ləzzət və şəhvət dayanacağındadırlar. Onların süflyoru şeytandır.

“Mən” deyənin yanında şeytan peyda olar. Əlində həqiqəti gizləyən min bir pərdə, saxta olan nə varsa hamısını cəzb etdirən min bir cila vardır. Bir dəfə qoluna girib yoluna düşməyəsən. Səni səndən qoparıb günah dəryasına daldırmağın minlərlə planını cızır, sonra da yalnızlığa tərk edir. Bu, əslində bir qiyamət hazırlığıdır. Kim iblisin qoluna girib gedərsə o gün yalnız və biçarə qalacaqdır. Pərdələr qalxacaq, həqiqət bütün çılpalığı ilə ortaya çıxacaq və inkar etmək mümkün olmayacaqdır. Minlərlə peşmanlıq bürüyər insanı, lakin olan olmuşdur. Bu, iblisin yoludur.

Rəsulların yolu tövhiddir. “Biz” deməyi bilməkdir. İslam mədəniyyəti söhbət və səhabə mədəniyyətidir. “Atam-anam sənə fəda olsun, ya Rəsulallah!” deyib anadan, atadan, maldan və candan keçməkdir. Var-dövlətini qar-

daşıyla bölüşməkdir. Kim bu yoldan çıxarsa bilməlidir ki, fərqində olmasa da qolunda iblis vardır. Sözündən cəhənnəm qoxusu gəlir. Allah Rəsulu ömrü boyu bunu söylədi və bunu təbliğ uğrunda yaşadı. Onun yanındakılar da yer üzündə nümunə olacaq səadət əsrini yaşadılar.

Allah Rəsuluna **“işlərində məşvərət et”** əmri gəlmiş, o da işlərini məşvərət ilə idarə etmişdir. Öz düşündüyünün ziddinə olsa belə. Çünki onun əxlaqı Qurandı.

Lakin onun yolu ilə gedənlərin bir qismi, kainatın varlıq səbəbinin dünyadan köç etməsindən bir insan ömrü qədər zaman keçmədən onun yolundan çıxmağa başladılar. Allah Rəsulunun əmisi Abbasın iniltilərində dözü bilmədiyini gördükdə dərhal Abasın əllərini açan səhabənin övladlarından bir qismi Rəsuli-Kibriyanın mütəvazi həyatını, Hz. Ömərən dövlət rəisi ikən həsir üstə yatdığını və oğlu Abdullaha xilafət təklif edildikdə **“bir ailədən bir qurban yetər”** deyərək dünya məqamının məşəqqətini və məsuliyyətini dilə gətirməsini unuttular. Vəzifə tamahı gözlərinə min bir pərdə çəkdi. Həqiqət görünməz oldu.

Zövq və səfaya dalıb, eyş-işrət məclislərində şərəblə qarın doyurdular. Saraylarında iblisin var-gəl etdiyini, fitnə saçdığını görmədilər. Zülmət çökdü, zülm hakim oldu.

Peyğəmbər gülünün qönçəsindən zülmə tabe olmasını istədilər. O da “əsla” dedi. Çünki babasının “Allaha üsyan xüsusunda bəndəyə itaət olmaz” sözləri hələ qulaqlarında əks-səda verirdi. Sanki dünyanın söyləmiş kimi idi.

Dinc qoymadılar və Hərəmi-Nəbi olan Mədinədən Hərəmi-Haqq olan Məkkəyə köçdü. Əhli-beyti Beytullahın şəhərində də rahat qoymayacaqlarını anladıqda küfəllilər ənsar kimi “gəl” dedilər. Babasının hicrətinin altmış birinci ilində o da hicrət etdi. Haram aylardan Məhərrəm idi. Ca-

hiliyyə ərəblərinin susduğu bu ayın onuncu günü Can Hüseyn Canana qovuşdu.

Zülmə, zülmətə və zalıma “xeyr” deyərək.

Susuzluqdan qivranan Kərbəla qan dolu və hələ qan qoxumaqda.

Ey şahi-mərdan, ey can içrə can.

Ey Zəhranın qönçəsi!

Sən zülmə qarşı canınla, başınla dimdik durdun. Canımız və başımız yoluna qurban olsun.

Lakin biz səni anlaya bilmədik. Sənin kimi dik dura bilmədik. Hələ də Kərbəlanın başı bələdən qurtarmadı. Qan qoxusu çəkilmədi.

Ey cənnət əhlinin Gənci!

Varlığın ümmətin ümididir. Əhli-beyt ümmət oldu bu gün. Acılar dörd bir yandan duyulur.

Ey Zəhranın atası!

Sən *“təqva sahibləri əhli-beytimdəndir”* dedin, amma biz əhli-beytin kimi dik dura bilmədik. Biz qönçələrinə sahib çıxma bilmədik, amma sən bizi şəfaətindən məhrum etmə!

Ey Beytin sahibi!

Səndən başqa sahibimiz yoxdur. Səni layiqincə tanıya bilmədiyimizi bilirik. Sənə layiqincə şükür edə bilmədiyimizi bilirik. Başımıza gələnlər layiq olduğumuzdur. Lakin sənin rəhmətin çox genişdir. Biz layiq olmasaq da Yusufun köynəyini gözlərimizə sür ki, açılsın. Davudun sapandını əlimizə ver ki, Calutlar can sıxmasın. Yezidlər var-gəl etməsin. Qəzzada Əhmədlər, Mustafalar, Həsənlər, Hüseynlər susuzluqdan can verməsin. Bizi yuxumuzdan ayılt. Zalımın əliylə duracaqsa, bu qan durmasın.

Ey Hüseyn can!

Yezidlər çoxaldı. Kərbəla min dənə.

Artıq hər gün aşura, hər yer Kərbəla.

Kərbəla qapanmayan bir yara.

Ürəyimizin tən ortasında...

QIYAMƏTƏ QƏDƏR DAVAM EDƏCƏK SEVGİ

Allah (c.c) insanlar arasından fəzilət, şərəf və izzət baxımından Hz. Məhəmməd (s.ə.s)-i seçdiyi kimi, ümmət arasından da Əhli-beyti bu üstün sifətlərlə bəzəmişdir. Əziz Peyğəmbərimiz (s.ə.s) hər bir müsəlmana necə əziz və müqəddəsdirsə, onun Əhli-beyti də o dərəcə əziz və sevimlidir. İmanımızın kamillik zirvəsinə çatmasının, Əziz Peyğəmbərimiz (s.ə.s)-i sevməkdən keçdiyini yəqin ki, çoxumuz bilir. *“Sizdən biri məni, ata-anasından, öz uşağından və bütün insanlardan daha çox sevmədikcə (kamil) iman etmiş olmaz”* (Buxari; İman, 15) Elə Əhli-Beyti də sevmək, onlara ehtiram bəsləmək, o mübarək Rəsulu sevmək, bunun nəticəsində isə Allah (c.c)-nin sevgisini və rızasını qazanmaq, Ona daha da yaxın olmaq deməkdir.

Onlara sevgi və ehtiram bəsləməyimizin onları xeyir-dua ilə anmagımızın nə dərəcə əhəmiyyətli olduğunu hər gün beş dəfə qıldığımız namazlarda onlara xeyir-dua göndərməyimiz bizlərə daha açıq bir şəkildə göstərməkdədir. Uca Allah yalnız onlara beş vaxt namazda salətu-salam oxumağı və Peyğəmbər (s.ə.s)-in adının yanında onların da adlarının anılmasını uyğun görmüşdür.

Qurani-Kərimdə **“Şübhəsiz Allah və mələkləri peyğəmbərə salət (rəhmət və dua) edirlər. Ey iman edənlər! Siz də ona salət və salam edin.”** (əl-Əhzab, 56) buyurulmaqdadır. Bu ayə nazil olduqdan sonra səhabələr Peyğəmbərimizdən ona necə salavat gətirəcəklərini soruşdular. Peyğəmbərimiz (s.ə.s) də onlara bu şəkildə salavat gətirəcəklərini öyrətdi: *Allahummə salli alə Muhammədin və alə*

ali Muəmməd. (Allahım, Məhəmmədə və onun ailəsinə salam olsun!)

Heç şübhə yoxdur ki, Əhli-beyti sevmək eyni zamanda Mübarək Peyğəmbərimiz (s.ə.s)-in müqəddəs əmanətinə də sahib çıxmaq deməkdir. Zeyd bin Ərkam (r.a)-dan gələn bir rəvayətə görə Peyğəmbərimiz (s.ə.s) belə buyurmuşdur: **“Şübhəsiz, (axirətə) çağırılıb getməyim yaxınlaşmışdır. Sizə iki böyük əmanət qoyub gedirəm. Biri Əziz və Cəlil olan Allahın kitabı Qurandır. Digəri də gözümün nuru Əhli-beytimdir. Allahın kitabı Quran; səmadan yer üzünə uzadılmış (ilahi və nurani) bir ipdir. Lətif və Xəbir olan (hər şeyi bilən Rəbbim) mənə bildirdi ki, Quranla Əhli-beytim (axirətdə) Kövsər hovuzunun başında mənə gələndə qədər bir-birindən ayrılmayacaqdır. Elə isə, (sizə əmanət etdiyim) bu iki şeydə mənə necə xələf olduğunuza (məndən sonra onlara necə davranacağınıza) yaxşı fikir verin; onların haqqını qorumağa çalışın!”** (Əhməd, Müsnəd, 111, 17; Tirmizi, Mənaqib, 3788)

Elə bu səbəblə Peyğəmbər (s.ə.s)-in gerçək aşiqi Hz. Əbu Bəkr Siddiq (r.a) bu əmanətə sahib çıxmağımızı tövsiyə edərək belə demişdir; *“Rəsulullahın Əhli-beytini sevib məmnun edərək Rəsulullah (s.ə.s)-in xətrini saxlayın. Vallahi, Rəsulullahın yaxınlarının haqlarını qorumaq, mənim üçün öz yaxınlarımla haqlarını qorumaqdan daha sevimlidir.”* (Buxari, Fə-dailu Əshabin-Nəbi, 12)

Əhli-beyt İslam səmasının parlaq ulduzu və işıq saçan günəşidir. Onlar Rəsulullah (s.ə.s)-ə tabe olan kamil insanlıq nümunələridirlər. Onlar Hz. Peyğəmbər (s.ə.s)-in elm qaynağından faydalanmış, Peyğəmbərin evində böyümüş, onun yolundan getmişlər. Onlar ümməti Alla-

hın Kitabına və Hz. Peyğəmbərin sünnəsinə sarılmağa dəvət edərək öz yaşayışlarında da bunun ən gözəl nümunəni nümayiş etdirmişlər. Onlar xalqı haqqa çağırmış, bir an belə haqdan uzaq qalmamışlar. Onlar Qurani-Kərimdə açıqlanan bütün dəyərlərin və uca məqamların ən gözəl nümunələridirlər. Qurani-Kərim onlar haqqında açıqca belə buyurur:

“Allah, ancaq siz Əhli-beytdən hər çür kiri və pisliyi aparıb sizləri tərtə-miz etmək istəyir.” (əl-Əhzab, 33)

Bəli, Əhli-beyti sevdini iddia etmək dillə söylənən quru bir sözə ibarət deyildir. Onları sevdini söyləyənlər bütün işlərində o mübarək insanları nümunə almalıdırlar. Hz. Əli (r.a) kimi cəsur, qəhrəman və eyni zamanda elm və hikmət əhli olmalı, Hz. Fatimə (r.ə.hə) kimi iffətli və təqvalı olmalı, Hz. Həsən (r.a) kimi həlim və səlim olmalı, Hz. Hüseyin (r.a) kimi şəhidlik eşqiylə yanıb-tutuşmalıdır.

Qiyamətə qədər davam edəcək olan sevginin müsəlmanların qəlbində pərçimlənməsinin səbəblərindən biri də İbn Abbas (r.a)-dan rəvayət olunan bu hədisdir.

Rəsulullah (s.ə.s.) belə buyurmuşdur: *“Sizi hər cür nemətlərlə bəslədiyi üçün Allahı sevin, Allah sevgisiylə mənə sevin və mənim sevgimlə də Əhli-beytimi sevin!..”* (Tirmizi; Mənaqib, 3789)

Nə qədər ki, aramızda Qurani-Kərim var, nə qədər ki, ümməti-Məhəmməd var, nə qədər ki, Əhli-beyt aşiqləri var bu sevgi bitməyəcək. Qiyamətə qədər davam edəcəkdir.

SƏQALEYN HƏDİSİ İŞİĞINDA ƏHLİ BEYT SEVGİSİ

Quran və Əhli-beyt sevgisi, onlara etimad etmə, sevmə məsələsinin qaynaqlarda yer alması işin önəmini əks edir. Bizim borcumuz Əhli-beyt mənsuqlarının Həzrət Peyğəmbərin ailəsi və nəslə olduğuna inanıb qəbul etmək, hansı mühitdə olursa-olsun onlara hörmət və sevgidə qüsurlanmamaktır.

Əhli-beyt sevgisi və mənsuqları ilə əlaqəli həm əhli-sünnə, həm də əhli-şia qaynaqlarında bir çox rəvayət yer almaqdadır. Hər nə qədər bu fikirləri mənimsəyən alimlərin rəvayətlərə baxış tərzi və qəbul şərtləri fərqli olsa da bir çox ortaq rəvayətlə qarşılaşmaq mümkündür. Bu hədislərdən biri də **“Səqaleyn”** hədisidir. Biz bu yazımızda Əhli-beytlə əlaqəli mübahisələrə girmədən bu hədisi tanıtmğa çalışacağıq. Rəvayəti qeyd etməzdən əvvəl bu rəvayətin, əsas mənbələrin əksəriyyətində yer aldığını və bəzi fərqliliklərin olduğunu ifadə etmək istəyirik.

Zeyd bin Ərkamdan rəvayət edilən hədisdə belə buyrulur: Yəzid bin Həyyan dedi ki, mən, Husayn bin Səbrə və Ömər bin Müslim Zeyd bin Ərkamın yanına getdik. Onun yanında oturarkən Husayn ona belə dedi.

“Ya Zeyd! Sən çox xeyirlərə nail oldun. Rəsulullah ilə görüşdün, onun hədisini dinlədin, onunla savaqlara qatıldın, onun arxasında namaz qıldın və bir çox xeyirlərə nail oldun . Ey Zeyd! Rəsulullahdan eşitdiklərini bizə rəvayət et.”

Bunun üzərinə Zeyd: *“Ey qardaşımın oğlu! Vallahi, yaşlandı, (ölüm) vaxtım da gəlib çatıb. Rəsulullahdan eşitdiklərimin bəzilərinə untdum. Buna görə də sizə söylədiklərimi qəbul edin, söyləmədiyim şeylərdən də mənə məsul tutmayın”* –dedi.

Sonra sözlərinə belə davam etdi: *“Günlərin birində Məkkə ilə Mədinə arasında Xum deyilən yerdəki suyun yanında Rəsulullah bizə xitab etmək üçün ayağa qalxdı. Allaha həmd edib bizə nəsihət etdikdən sonra belə dedi: Ey insanlar! Diqqət edin! Mən də bir insanam, Rəbbimin*

elçisinin (ölüm mələyi) gələcəyi və mənim də icabət edəcəyim vaxt yaxındır. Mən sizə səqaleyni buraxıram. Bunlardan ilki Allahın kitabıdır. Onda hidayət və nur var. Allahın kitabını alın və ona bərk sarılın.

Beləcə, Həzrət Peyğəmbər Allahın kitabına sövq etdi və könülləri ona rəğbətləndirdi. Sonra da belə dedi: “Və Əhli-beytim. Əhli-beytim mövzusunda sizə Allahu xatırladıram. Əhli-beytim mövzusunda sizə Allahu xatırladıram. Əhli-beytim mövzusunda sizə Allahu xatırladıram.”

Bunun üzərinə Husayn Zeyddən “Peyğəmbərin Əhli-beyti kimdir? Ey Zeyd! Onun xanımları Əhli-beytdən deyillərini?”-deyə soruşdu. Zeyd belə cavab verdi: “Peyğəmbərin xanımları da Əhli-beytdəndir, fəqət onun əsl Əhli-beyti, özündən sonra sədəqə haram qılınan kəslərdir.” Husayn da: “onlar kimlərdir?”-deyə soruşdu. Zeyd: “Onlar, Əlinin (r.a) ailəsi, Aqilin ailəsi, Cəfərin ailəsi və Abbasın ailəsidir”-deyə cavab verdi. Husayn yenə soruşdu: “Bunların hamısına sədəqə haram qılınmışdırmı?” Zeyd də: “Bəli”- deyə cavab verdi. (Müslim, Fəzailus-səhabə 36)

Bu, ən uzun şəkildə rəvayət edilmiş hədisdir. Hədis alimləri tərəfindən sənədindeki ravilər etimadlı qəbul edildiklərinə görə hədis səhihdir.

Hədisdə keçən “iki ağır şey” mənasına gələn səqaleyn kəlməsi termin olaraq Allahın kitabı və Həzrət Peyğəmbərin Əhli-beyti, zürriyyəti, nəslə və ya (bəzi rəvayətlərdə) sünnəsi olaraq bəyan edilmişdir. Bunların səqaleyn olaraq adlandırılmasını alimlər belə açıqlayırlar:

1. Bu ikisinə də riayət etmək çox çətindir.

2. Hər ikisinin də dəyəri ucadır.

Əhli-beytin kimlər olduğu, Peyğəmbərin nəslindən gələn hər kəsin (alim olan və ya olmayan, inanan və ya inanmayan) buraya daxil olub olmadığı mübahisə məsələsi olmuşdur. Hətta hədisdə də gördüyümüz bu mübahisələr və Əhli-beyt mənsubları haqqındakı qətiyyətsizlik səhabə dövründə də öz əksini tapmışdır.

Bəzi alimlər Əhli-beytə sarılmaqdan məqsədin onlara məhəbbət, sevgi göstərmək, hörmət etmək, hüquqlarını mühafizə etmək, onların rəvayətləriylə əməl etmək, onların sözlərinə etimad etmək olduğunu ifadə edir.

Əli əl-Qariyə görə Əhli-beyt Həzrət Peyğəmbərin nəslindən elm əhli olub Peyğəmbərin sirətinə itaət edən, onun yoluna uyğun hərəkət edənlər, onun hökm və hikmətinə bilənlərdir. (Mirqat məfatih V, 600)

Nəticə olaraq rahatlıqla ifadə edə bilərik ki, Quran və Əhli-beyt sevgisi, onlara etimad etmə, sevmə məsələsinin qaynaqlarda yer alması işin önəmini əks etdirir. Bizim borcumuz Əhli-beyt mənsublarının Həzrət Peyğəmbərin ailəsi və nəslə olduğuna inanıb qəbul etmək, hansı mühitdə olursa-olsun onlara hörmət və sevgidə qüsurlanmamaqdır. Əhli-beyt sevgisinin ayırıcı deyil, toplayıcılıq təməli üzərinə bina edildiyini anlamaq lazımsız və boş mübahisələrin qarşısını alaçaqdır. Ümidvaram ki, sevgi bizi birləşdirəcək və tək yumruq olmağımızı təmin edəcəkdir.

Kərbəla və Füzuli

Danılmaz bir gerçəkdir ki, 680-ci il oktyabr ayının onunda İraqi-Ərəbdəki Kufə şəhərinin yaxınlığında yerləşən Kərbəla səhrasında baş vermiş hadisə İslam aləminin köksünə saplanmış dərin bir xəncər yarasıdır. Vaxt ötdükcə bu yara hərdən köz bağlayıb qaysaqlansa da zaman-zaman sızıldamış, Əhli-beyt aşıqlarının ürəklərini də sızlatmışdır. İmam Hüseyn aşıqı, şair Füzuli:

*Tökmək övladi-rəsulun qanini asan degil,
Ol səbəbdən kim, bu qan hər qanə bənzər qan
degil!*

deyərək Peyğəmbər övladını qətlə yetirmək zülmünü özünə rəva görməklə Allah qatından birdəfəlik uzaqlaşan kəslər üçün əslində böyük bir üz qaralığının olduğunu vurğulayır. Çünki Əhli-beytin qanı istər Allaha yaxınlıq, istər Rəsulullahla birbaşa bağlılıq, istərsə də etiqadi,

əməli və əxlaqi dəyərlər baxımından heç bir məfkurə daşıyıcısında, məzhəb və təriqət nümayəndəsində olmayan bir saflığa malikdir.

Bəs “övladi-Rəsul” deyib, bəzən üzərindən sükutla keçdiyimiz Kərbəla qəhrəmanı, görəsən kimdir? Məgər o, Rəsulullahın “*Reyhan qoxulu nəvəsi*” Həzrət Hüseyn və ətrafında olan iyirmiyədək Əhli-beyt fədaisi deyilmi? Füzulinin çoxsaylı Kərbəla soraqlı poeziya örnəklərindən olan aşağıdakı rübai məhz bəzilərinin ədalətsizcəsinə “*ərəb tarixinin yüzlərcə adi döyüşlərindən biri*” adlandırıldığı bu möhtəşəm əqidə timsalına əsl bədii yanaşmanın bariz təzahürüdür.

*Dərda ki əhli-danişü idrak getdilər,
Məcrühü dilşikəstəmi qəmnak getdilər!
Alayışı-zəxarifə aludə olmayıb
Dünyayə pak gəldilərü pak getdilər!*

Füzuli deyir: ictimai faciə və mənəvi

Bununla belə, onlar qətiyyən dünyanın maddiyyat çirkabına bulaşmaya-raq, ləkəsiz Peyğəmbər ətəyində aldıkları saf tərbiyə nəticəsində pak ömür sürdükleri kimi əbədi axirət həyatına da pak getmişlər.

fəlakətdir ki, Kərbəlada amansızcasına qətlə yetirilənlər sözün gerçək anlamında cəmiyyət həyatında gedən prosesləri dərindən dərk edib, obyektiv mömin mövqeyi tutan Əhli-beyt zəncirinin seçmə halqaları olmalarına baxmayaraq, nə-təmiz əllərə düşmüş xilafətin idarə üs-lunun cəza mexanizmi onları birər-birər yaralamış, ruhən, qəlbən sıxıb əzmış və əbədi bir bəşəri kədər rəmzinə çevirmişdir. Bununla belə, onlar qətiyyən dünyanın maddiyyat çirkabına bulaşma-yaraq, ləkəsiz Peyğəmbər ətəyində al-dıkları saf tərbiyə nəticəsində pak ömür sürdükleri kimi əbədi axirət həyatına da pak getmişlər.

Bu yerdə Rəsulullahın inci sözləri ya-da düşür: *“Siz necə yaşamışsınızsa, o cür də vəfat edəcəksiniz; necə vəfat etmişsinizsə, o cür də dirildiləcəksiniz!”*

Həzrət Hüseynin mal-mülk sevdalı, mənəsbə havalı yırtıcılar qarşısında əqidə və azadlıq timsalı kimi dayanaraq bədəninin hər bir hüceyrəsi ilə söylədiyi aşağıdakı rəcəz döyüş çağırışı bir yandan cəsarətli Allah bəndəsinin tükənməz gücünü göstərir, bir yandan da bu gücün başlanğıc götürdüyü peyğəmbərlik çeşməsinin duruluğundan, saflığından so-raq verir:

*Ol mənim kim; cəddi-pakimdir çırağı-ənbiya
Afitəbi-övcü-himmət, sərvə-bağı-istifa!*

(Babası peyğəmbərlər çırağı olan şəxs mənəm! Mənim peyğəmbər babam bacarıq və alilik zirvəsində işıq saçan bir günəş və saflıq bağçasında ucalan möh-təşəm bir sərv ağacıdır!)

*Ol mənim ki, mədəni-dürri-vücudağım Əli
Şahi-ərbəbi-həqiqət, şəmi-cəmi-övləy!*

(Mən o kimsəyəm ki, həqiqət yolu ilə

gedənlərin və bütün müqəddəslərin şa-mı, nur qaynağı olan Həzrət Əli məhz mənim varlıq incimin sədəfidir!)

*Ol mənim ki, nuri-çəşmi-xilqətimdir Fatimə
Cövhəri-kani-şərəf, şəmi-şəbistəni-həya!*

(Mən o kimsəyəm ki, izzət və əzəmət mədəninə mayasını təşkil edən və həya məclisinin (yeganə) şamı olan xanım Fa-timə məhz mənim yaradılışımın gözü-nün işığıdır!)

Göründüyü kimi, Füzuli Həzrət Hüseynin dilindən verdiyi bu rəcəzi sarsılmaz islami istinadgahlarla möhkəmləndirmişdir. Belə ki, o, Rəsulullahı *“çırağı-ənbiya”* adlandırarkən bilavasitə Qurani-Kərimə söykənmişdir: **“Ey Peyğəmbər, həqiqətən biz səni şahid, müjdələyici və xəbərdarə-dici olaraq göndərdik! Sən həm də Alla-hın izni ilə Ona doğru çağırən nurlu bir çı-raqsan!”** (əl-Əhzab, 45-46)

“Heç vaxt alçaqlığa boyun əymərəm, çünki Allah, onun Peyğəmbəri və mömin-lər bizim zilləti qəbul etməyimizə razı de-yillər, namuslu analar və qeyrətli atalar belə bir şeyə icazə verməzlər.” (İmam Hüseyn hərəkəti haqqında 72 sual, Xosrov Təqaddüsi Niya, Qum, 1998, səh. 47)

Beləliklə aydın olur ki, bəşər tarixinin ayrılmaz tərkib hissələrindən birinə çevrilən və iman-küfr, haqq-batıl savaşının bir halqasını təşkil edən Kərbəla vəqiesi öz təxəyyül gücünü real həyat həqiqətlərindən alan böyük sənətkarın yaradıcı təfəkkürünə yön vermiş, *“Hədiqətü-s-süada”* (Xoşbəxtlər bağçası) kimi bir şah əsərin meydana gəlməsinə yol açmışdır ki, bu da son nəticədə İslam aləminin köksündə açılmış bu dərin xəncər yarasının sızıldatdığı Əhli-beyt aşıqlərinin təşnə ürəklərinə zaman-zaman su səpmişdir.

Bakı İslam Universitetinin İslamşünaslıq fakültəsinin dekanı

Hacı Fuad Nurullayev :

ƏHLİ-BEYT SEVGİSİ BİZİ BİRLƏŞDİRƏN DƏYƏR OLMALIDIR

Bəzən qapı-qapı gəzən “seyid”-lərlə rastlaşırıq. Dəfələrlə özüm şahid olmuşam. Qapını döyüb deyirlər ki, mən seyidəm, seyidin nəzirini verin! Bir neçəsinə başa salmağa çalışmışam ki, əzizim, seyid qapı-qapı gəzib dilənməz. Seyid ərəb dilində ağa deməkdir. Bir insan ağadırsa və onun ağalığı kökü Hz. Peyğəmbərə söykədirsə, bu insan gözütöx olmalıdır.

İrfan: Hörmətli Hacı, oxucularımıza Əhli-beyt haqqında ümumi məlumat vermənizi rica edirik!

Hacı Fuad: Bismilləhir-rahmənil-rahim. Uca Allah həqiqətən də hər bir yaratdığının qəlbində öz yaradanına sevgi və mərhəmət qoymuşdur. Allaha həmd olsun ki, bizi yaratdıqlarının ən şərəflisi qılmışdır. Allah insanlığa böyük dəyər verdi və insanlığın ən şərəflisi, ən dəyərlisi olaraq da Xatəmul-Ənbiya Məhəmməd Mustafanı yaratdı. Əhli-beyt dedikdə, Əhli-beyt sevgisi dedikdə təbii ki, Peyğəmbər və onun ailəsi gözümüzün önünə gəlir. Mən deyərdim ki, qəlbində

Əhli-beyt sevgisi olmayanlar özlərini islamdan qəbul etməsənlər. Əhli-beyt dedikdə Rəsulullah, onun qızı Hz. Fatimə, əmisi oğlu və kürəkəni Hz. Əli, nəvələri Hz. Həsən və Hz. Hüseyin nəzərdə tutulur. Ancaq bir çox alimlərin fikrinə görə Əhli-beyt dedikdə Həzrət Peyğəmbərə yaxın olan digər insanlar da nəzərdə tutulur, hətta onun xanımları göz önündə canlanır. Təbi ki, Peyğəmbər ailəsinin yaxınları, Peyğəmbərin doğmaları onun Əhli-beytindən hesab olunanlardır. Lakin bugünün özündə də sırf Həzrət Zəhira və Həzrət Əli övladlarına seyid deyilir. Bir də Peyğəmbər nəslindən olanlar,

yəni Peyğəmbərin əmisi uşaqları, yaxınları var. Onlar da o şəcərəni özləri üçün böyük şərəf qəbul edirlər. Əhli-beyt sevgisi elə bir sevgidir ki, hər bir müsəlmanın qəlbində yaşanır və qorunur. Həzrət Peyğəmbərin gözəl hədislərindən biri ondan ibarətdir ki, Peyğəmbər son vəsiyyətlərində ümməti arasında müqəddəs Qurani-Kərimi və Əhli-beytini əmanət qoymuşdur. Şübhəsiz ki, Peyğəmbərin Əhli-beyti Qurana bağlıdır. Quran öz nurunu Əhli-beytlə dünyaya çatdırır. Allah böyük Quran yükünü, islam yükünü Rəsulu Məhəmməd Peyğəmbərin üzərinə qoydu və o da bu yükü öz Əhli-beyti ilə çəkmişdir. Əhli-beyt bu nuru şərəflə dünyaya çatdırmışdır. Əhli-beyt deyəndə mən onu diqqətimə gətirəəm ki, bu, zadəganlıq şəcərəsidir. İslamın elə bir ağalıq, elə bir yüksəliş təbəqəsidir ki, onu tanıyanlar islama, yəni o dəryaya düzgün baş vura bilirlər, onu layiqincə dərk edə bilirlər. Əhli-beytsiz islam dünyasını tanımaq, onu qəbul etmək çox çətin bir şeydir. Hər birimizin boynunda Quranı müqəddəs bir əmanət olaraq qorumaq vacib olduğu kimi, Əhli-beyti də qorumaq, yəni onun haqqını qorumaq, onun ehtiramını qorumaq, onun şərəfini daim saxlamaq da bir borcdur. Ona görə də mən islam dünyasını öz yazılarımda, müsahibələrimdə həmişə Əhli-beyt sevgisinə səsləmişəm. Əgər müsəlmanların qəlbində Əhli-beyt sevgisi varsa, islam birliyindən söz açmaq mümkündür.

Əhli-beyti sevənlər həqiqi ibadət əhlidirlər. Bu sevgi insanları birləşdirir. Sadə bir məntiqlə düşünəndə ki, mənim müsəlman qardaşım da, mən də Əhli-beyt sevgisi ilə yaşayırıq, o zaman bir-birimizə doğma olarıq, əziz olarıq.

İrfan: *Bu gün Azərbaycanda Əhli-beyt məhəbbəti kifayət qədərdirmi? Sizcə bu sevgi hansı səviyyədə olmalıdır?*

Hacı Fuad: Təbii ki, Azərbaycan mühitinə nəzər etdikdə görürük ki, burada Əhli-beyti əksər insanlar tanıyır. Ancaq tanımaq anlayışı fərqlidir, Əhli-beyti sevmək başqa şeydir. Əhli-beyt haqqını boynunda daşımaq tamam başqadır.

İrfan: *Biz bu gün Azərbaycanda həqiqi Əhli-beyt sevgisini kifayət qədər insanlara çatdırı bilirikmi?*

Hacı Fuad: Mən real olaraq insanlara çatdırılan Əhli-beyt sevgisindən bir-iki cümlə deyim. Sovet hökumətinə qədər olan Əhli-beyt təbliği və Azərbaycanda Əhli-beytin insanlara çatdırılması məsələsi bir az fərqli olmuşdur. Məsələn Əhli-beyt dedikdə insanların çoxu Əhli-beyti savadsız, elmsiz olaraq korəbii şəkildə tanımışlar və onları ifrat dərəcədə sevmişlər, ancaq bu sevgini düzgün məcraya, elmin tələb etdiyi məcraya yönəldə bilməmişlər. Təbii ki, bu sevgidən də müəyyən niyyət sahibləri sui-istifadə etmişlər. Zaman-zaman insanların arasına başqa niyyətlər daxil etmişlər, ayrı-seçki-

liklər salmışlar, yaxud səhabənin birini digərindən üstün hesab etmişlər. Sovet hökuməti dövründə isə Əhli-beyt sevgisini insanların qəlbindən silmək üçün var gücü ilə çalışan bir mexanizma vardı. Lakin mən deyərdim ki, Əhli-beyt sevgisi insanların qəlbində düzgün şəkildə alovlandıysa, bu sevgi həm elm, həm də mənəviyyat baxımından vəhdət təşkil etsəydi bugünkü günümüzə də bir çox problemlər meydana gəlməzdi. İnsanlar ifrata varmazdı, fanatizmə meyil etməzdi. Onu düzgün istiqamətləndirər, düzgün başa düşərdilər və özlərindən sonra gələn nəsllə düzgün təbliğ edərdilər.

Bu gün Azərbaycana müxtəlif müsəlman ölkələrindən Əhli-beyt sevgisi adı

altında müəyyən qüvvələr gəlir. Təəssüf ki, bəzən Əhli-beyt adından istifadə edərək öz məqsədlərini həyata keçirmək istəyən qruplar var. Mən bunu müsbət hal hesab etmirəm. İslam nə ərəbsayağıdır, nə farsşayağıdır, nə də ki, türksayağı. İslamın bir siması var – Quranın dediyi, Peyğəmbərin təbliğ etdiyi İslamı tanımaq lazımdır. Peyğəmbər buyurur ki, Əhli-beyti sev, *“Onların əti ətimdən, qanı qanımdandır”, “Onaları sevən mənə sevmiş olur, kim onlara düşməndirsə, mənə də düşməndir”*. Özünü müsəlman adlandıran hər bir kəs bütün bu əmrlərə tabe olmalıdır. Əhli-beyt sevgisi dedikdə görək Əhli-beytin getdiyi yolu gedəsən: Elm yolunu, təqva yolunu, əxlaq yolunu, insanlığa olan məhəbbət yolunu, bir-

Əgər biz İmam Hüseyni doğru anlasaq, onun sevgisi ətrafında birləşə bilsək nəinki Azərbaycanda, hətta bütün dünyada əmin-amanlıq olar.

birinə olan qayğı, sevgi yolunu. Əgər Əhli-beyt sevgisi dedikdə başına qılnc vurmağı nəzərdə tutursansa, üst-başını cırırsansa bu, həqiqi Əhli-beyt sevgisi deyil. Mən həmişə kürsülərdə bunu qətiyyətlə deyirəm ki, ey islamı təbliğ edənlər, ey din xadimləri siz insanlara həqiqi Əhli-beyt sevgisini aşılaysın. Həzrət Peyğəmbərin yolunu insanlara elmlə başa salın. Həzrət Əlinin, xanım Zəhranın fikirlərini, etdiyi cihadları göstərin insanlara. Qadınlar xanım Zəhra yolunu, onun Qurana necə tabe olduğunu dərk etsinlər, bilsinlər. İnsanlar Həzrət Əlinin səhabələrə olan sevgisini, Peyğəmbər və Peyğəmbər sevərlərə olan sevgisini bilsinlər. Çünki tarixə nəzər etdikdə görürük ki, Peyğəmbər və onun ətrafında olanlar daim bir-birlərinə məhəbbətlə yanaşıblar. Ancaq siyasi niyyətdə olanlar, hakimiyyət niyyətində olanlar islam tarixindən öz mənfəətləri üçün istifadə ediblər. Həzrət Hüseynin şəhadəti bizə onu göstərir ki, insan hər nə qədər özünü müsəlman adlandırsa da, niyyəti islama uymursa onu müsəlman adlandırmaq olmaz. Əks halda heç bir müsəlman adlanan şəxs Həzrət Peyğəmbər nəvəsini qətl edə bilməzdi. Bu gün İmam Hüseyni tanımaq deyəndə, Əhli-beyti tanımaq deyəndə mütləq bunu insanlara düzgün başa salmalıyıq. Buna görə də mən həmişə qeyd edirəm ki, Əhli-beyt sevgisi, Həzrət Əli sevgisi, Həzrət Zəhra sevgisi insanlara elmlə bir şəkildə başa salınmalı, savadla aşılmalıdır.

İrfan: *Hacı, bəziləri Əhli-beyt sevgisi adı altında müəyyən qruplar formalaşdırır. Əhli-beyti sevmək üçün hər hansı bir qrupa daxil olmaq lazımdır mı? Yoxsa bu hər bir müsəlmanın borcudur?*

Hacı Fuad: İslamda qruplaşma yoxdur. Bir yol var, o da Allah yoludur. Bu yol düz yoldur, əyilməzdir. İnsan əgər bu yolu getməzsə, mütləq ikinci bir yolu gedər ki, o da şeytanın yoludur, vəsvəsə yoludur, həsəd yoludur. Allah bizi bu ikinci yoldan uzaq etsin. Allahı sevən, Peyğəmbəri sevən Əhli-beyti də sevər. Əhli beyti sevmək hər bir müsəlmanın boynunda haqdır. Ona görə hər hansı bir qrupa daxil olmağa ehtiyac yoxdur. Əhli-beyti sevmək üçün müsəlman olmaq kifayətdir. Çünki bu gün bir çoxları Əhli-beyt adından istifadə edərək öz məram və niyyətlərini gənc nəsə aşılayırlar. Bu şəkildə yetişənlər ifrata varırlar, fanat olaraq yetişirlər. Bu isə gələcəkdə böyük ziddiyyətlərə gətirib çıxarda bilər. Ancaq şükrlər olsun ki, bizim Azərbaycan cəmiyyətində belə bir təhlükə yoxdur. Çünki şəxsən bizim universitetdə Əhli-beyt sevgisi tələbələr arasında Quran və Sünnə işığında düzgün istiqamətdə təbliğ edilməyə çalışılır. Bunun üçün də biz əlimizdən gələni edirik. İnsan Əhli-beyti sevmək üçün gərək elmə yiyələnsin. Əhli-beyti layiqincə sevmək üçün onlara Quranla, elmlə yanaşmaq lazımdır. Hz. Əlinin bu barədə gözəl bir sözü var. Deyir ki: *“Bir insan Əli dəryasına elmsiz girərsə, ya orda boğular, ya da ordan Əlallahı olaraq çıxar.”* Yəni ifrata varar. Küfrə düşər. Əhli-beyt sevgisi məntiqlə, savadla, pak nəfslə olmalıdır. Bunun üçün heç bir qrupa, dəstəyə ehtiyac yoxdur. Bir şeyi də qeyd etmək istəyirəm. Bu gün çox sevindirici haldır ki, Türkiyə televiziyasında Əhli-beyt sevgisinə yönəlik verilişlərin sayı artıb. Həmçinin bəzi ərəb ölkələrində bu səpkidə tədbirlər həyata keçirilir. Bu, islamın vəhdətinə aparan yoldur. Keçən il Hacı Firudinlə Liviyaya

Bu ay Adəm Peyğəmbərdən bəri əlamətdar günlərə şahid olmuşdur. Hz. Adəmin tövbəsi bu ayda, aşura günü qəbul olmuş, Nuhun gəmisi bu gün quruya çıxmış, Yunus Peyğəmbər bu gün balığın qarnından xilas olmuşdur...

getmişdik. Oradan da Uqanda ölkəsinə səfərimiz oldu. Qəddafi adına böyük bir məsciddə dünyanın Əhli-beyt sevrələri toplanmışdı, çox böyük konfrans oldu. Orada bütün dünya müsəlmanlarından nümayəndələr vardı – ağdərili, qaradərili, sarıdərili. Hamı bir dəyər ətrafında birləşmişdi. Bu dəyər Əhli-beyt sevgisi idi. Əslində Əhli-beyt sevgisi bizi birləşdirən dəyər olmalıdır. Yoxsa bəzi qruplar kimi Əhli-beyt üzərində ixtilafa

düşüb bir-birimizdən ayrılmalıyıq. Əgər biz ağılla, imanla hərəkət etsək bu sevgi bizi gələcəkdə ümumi vəhdətə aparacaqdır.

İrfan: Məlum olduğu kimi Hz. Hüseynin soyundan gələnlərə seyid deyilir. Bizim seyidlik məqamına olan hörmətimiz nə cür olmalıdır? Təəssüflə qeyd edək ki, bu gün cəmiyyətimizdə seyidliyi istismar edən insanlar da var, bu barədə nə deyərdiniz?

Hacı Fuad: Bu məsələ mənim ən ağırlı yerlərimdən biridir. Hətta çıxışlarımda da dəfələrlə bu mövzuya toxunmuşam. Bəzən qapı-qapı gəzən “seyid”lərlə rastlaşırıq. Dəfələrlə özüm şahid olmuşam. Qapını döyüb deyirlər ki, mən seyidəm, seyidin nəzirini verin! Bir neçəsinə başa salmağa çalışmışam ki, əzizim, seyid qapı-qapı gəzib dilənməz. Seyid ərəb dilində ağa deməkdir. Bir insan ağadırsa və onun ağalıq kökü Hz. Peyğəmbərə söykənsə, bu insan gözütox olmalıdır. Əgər bir seyid ehtiyac içindədirsə, onun ehtiyacını qarşılamaq biz müsəlmanların borcudur. Seyidləri tanımalı, ehtiyac içində olanlarına özünü toparlayana qədər xüms zəkatı verməliyik. Şəriət dilənməyi seyidə qadağan edir. Həqiqi seyid həyatı boyu bu addımı atmaz. Qapıları gəzib dilənçilik edənlər seyid deyil. Bu məsələ ilə bağlı İmam Hüseynin övladlarından misal verə bilərəm: İmam Hüseyn şəhid edildikdən sonra ailəsi əsir alınmışdı. Əsirlər Şama gətirilmişdi. Onları şəhərin kənarında bir xarabalıqda saxlayırdılar. İmam Hüseynin 3-4 yaşlı qızı Ruqəyyə xanım o xarabalığın qapısı önündə əyləşib yola baxırdı. Bir gün yoldan keçən bir qız uşağı onu görüb halına acıdı və atasından

bir az pul (başqa bir rəvayətdə meyvə) alıb ona vermək üçün yanına gəldi. Xanım Ruqəyyə qızın verdiyini almadı və bibisinin tapşırığının belə olduğunu dedi: *“Biz Peyğəmbər nəsliyik, sədəqə almırıq.”*

Peyğəmbər nəsli, seyid nəsli sədəqə almaz. Onlara xüms verilir. O da müəyyən bir müddətlik. Seyid də digər insanlar kimi işləyib alınının təri ilə qazanmalıdır. Bir daha deyirəm, seyidin dilənməsi doğru deyil.

İrfan: *Hacı, sözünü etdiyimiz bu insanlar necə peyda olub?*

Hacı Fuad: Bildiyiniz kimi Əməvilər və Abbasilər dövründə bir zamanlar seydilərə qarşı təqiblər vardı. Bu zaman bəzi seydilər öz şəcərələrini atıb hicrət etdilər. Onlar şəcərələrini atdıqları zaman bəzi adamlar bu şəcərələrə öz adlarını yazdırdılar. Beləliklə də saxta seydilər ortaya çıxdı.

İrfan: *Bu gün Azərbaycanda məhərrəmlik və aşura sizcə doğru dəyərləndirilmirmi?*

Hacı Fuad: İlk növbədə qeyd edim ki, məhərrəmlik ayı islamın müqəddəs aylarındandır. Haram aydır. Bu ayda davalas, müharibə, qan tökmək qadağandır. Bəzən qan tökmək ifadəsini yanlış anlayaraq soruşurlar ki, bu ayda qurban kəsmək olarmı? Əlbəttə olar. Burada qan tökməkdən məqsəd müharibədir. Hicri təqvim ikinci xəlifə Hz. Ömər zamanında qəbul edilmişdir və bu təqvimin ilk ayı məhərrəmdir. Məhərrəm ayı gözəl aydır, mübarək aydır. Bu ay Adəm Peyğəmbərdən bəri əlamətdar günlərə şahid olmuşdur. Hz. Adəmin tövbəsi bu ayda, aşura günü qəbul olmuş, Nuhun gəmisini bu gün quruya çıxmış, Yunus Pey-

ğəmbər bu gün balığın qarnından xilas olmuşdur... Lakin İmam Hüseynin şəhadəti bu aya düşdükdən sonra onu matəm kimi qeyd etməyə başladılar. Bəzi elmsiz adamlar bu günü qeyd edərkən bəzi xürafələrə baş vururlar. Məs: zəncir vurmaq, baş yarmaq və s. Bütün bunlar tamən əsilsiz və gərəksiz işlərdir. Aşura gününü ən doğru dəyərləndirmək bu günlərdə Hz. Peyğəmbərin, Hz. Əlinin, İmam Hüseynin yolunu, amalını öyrənməklə mümkündür. Məhərrəmlik ayında İmam Hüseyn adına mərasimlər keçirilir. Əslində bu tədbirlərdən doğru faydalanmaq lazımdır. İnsanların bir araya toplandıqlarını fürsət bilib, onlara Rəsulullahın yolunu, Hz. Hüseynin yolunu və əqidəsini doğru aşılamaq lazımdır. İmam Hüseyn nə deyirdi? O, zülmü ortadan qaldırmağa çalışırdı. Deyirdi ki, ey insanlar, azad olun, dünyada sülhü bərqərar edin!

Əgər biz İmam Hüseyni doğru anlasaq, onun sevgisi ətrafında birləşə bilsək nəinki Azərbaycanda, hətta bütün dünyada əmin-amanlıq olar. Hindistanın mənəvi atası sayılan Mahatma Qandi hind xalqı ingilis əsarətindən qurtulduqdan sonra xalqa belə səslənmişdi: *“Mən bu azadlıq məktəbini İmam Hüseynəndən öyrəndim. Amma təəssüf ki, onu sizə çatdırı bilmədim.”* Unutmayaq ki, şəhidi olmayan məmləkətin azadlığı yoxdur.

İrfan: *Fuad müəllim, vaxtınızı ayırıb gözəl duyğuları, məlumatları bizimlə paylaşdığınız üçün sizə öz minnətdarlığımızı bildiririk!*

Hacı Fuad: Mən də son olaraq belə bir dua ilə sözümü bitirmək istərdim: *“Uca Allah bizi bu dünyada və axirətdə Əhli-beytdən ayrı salmasın!”*

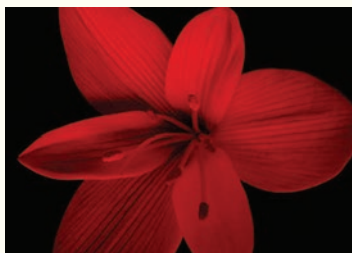
LAL NƏSİHƏTÇİ

İnsan oğluna dilsiz, sözsüz, kəlam-sız nəsihət edən gerçək... Ölüm!
“Hansınızın əməlcə daha gözəl olduğunu sınamaq (bəlli etmək) üçün ölümü və həyatı yaradan Odur...” (əl-Mülk, 2)

“Hər bir kəs (hər bir canlı) ölümü dadacaq (dözüb-dözməyəcəyinizi, şükür edəcəyinizi, ya da nankor olacağınızı) yoxlamaq məqsədi ilə Biz sizi şərvə xeyirlə imtahana çəkərik və siz ancaq Bizim hüzzurumuza qaytarılacaqsınız!” (əl-Ənbiya, 35)

deyildi. Bununla həm Əshabi-kiram, bir gün özünün də cənazəsində iştirak etdiyi din qardaşının yerində olacağını düşünərək dünyaya aldanmır, həm də ictimai bir işdə vəzifə alırdı.

Mən də iştirak etdiyim cənazədə mərhumun yerinə özümü qoydum. Molla tabutun başında dayanıb insanlara nəsihət edərkən mərhumun yerində özümün yatdığımı düşündüm. Molla üzünü camaata tutub mərhumu necə tanıdıklarını soruşduqda ortalığa dərin bir sükut çökdü... Mərhumda haqqı olan

Həz. Peyğəmbərimizin “bu gün cənazəyə iştirak edən varmı?” sualı səbəbsiz deyildi. Bununla həm Əshabi-kiram, bir gün özünün də cənazəsində iştirak etdiyi din qardaşının yerində olacağını düşünərək dünyaya aldanmır, həm də ictimai bir işdə vəzifə alırdı.

Keçən həftə yaxın bir dostumuzun qayınatası vəfat etmişdi. Füzuli rayonuna cənazə mərasiminə getmişdik. Söz düşmüşkən, dünyadan köçənlərimizi, 20 yanvar şəhidlərini və Qəzzada şəhid olanları rəhmətlə anıb bir fatihə, üç iklas oxuyaraq başlayaq.

Həz. Peyğəmbərimizin “bu gün cənazəyə iştirak edən varmı?” sualı səbəbsiz

varsə, gəlib övladlarından alsın deyildi... Bir anlıq sükutdan sonra “Allah rəhmət eləsin, heç qarışqanı da incitməmişdi, yaxşı insan idi” səsləri yüksəlməyə başladı. Bu zaman Həz. Peyğəmbərin “Ölülərinizi rəhmətlə yad edin” sözünün əsl mənasının yalnız ölənə xeyirlə yad etməkdən ibarət olmadığını düşündüm. Sanki Həz. Peyğəmbər öldüyünüz zaman insanlar

sizdən bəhs edərkən nə pis adam idi, çox pis xasiyyəti vardı və s. kimi buna bənzər mənfi sözlər söyləməsin deyə həyatda olanlara xəbərdarlıq edirdi. Elə bu əsnada Ənəs bin Malikin sözləri yadıma düşdü. Belə demişdi:

“Yer hər gün bu on nəsihət ilə insana səslənir:

Ey Adəm oğlu!

1. Üzərimdə gəzirsən, ancaq dönüşün mənadır.

2. Üzərimdə cürbəcür günahlar edirsən, ancaq içimdə əzab görəcəksən.

3. Üzərimdə gülüb-əylənirsən, ancaq içimdə ağlayacaqsan.

4. Üzərimdə sevinirsən, ancaq içimdə üzüləcəksən.

5. Üzərimdə mal toplayırsan, ancaq içimdə peşman olacaqsan.

6. Üzərimdə haram yeyirsən, ancaq içimdə qurdclar səni yeyəcək.

7. Üzərimdə təkəbbürlənirsən, ancaq içimdə zəlil olacaqsan.

8. Üzərimdə sevinclə gəzirsən, ancaq içimdə kədərlə boğulacaqsan.

9. Üzərimdə aydınlıqda gəzirsən, ancaq içimdə qaranlıqda qalacaqsan.

10. Üzərimdə insanlarla dolaşırsan, ancaq içimə tək girəcəksən.” (İbn Həcər əl-Əsşaləni, Münəbbihat, 37)

Düşünün ki, mollaın önündəki o tabutda təkbaşına yatan sizsiniz. Övladlarınızın fəryadı, xanımınızın sızlaması... Evinizlə, həyətinizlə, dünya ilə vida anınız... Artıq məchula gedən gəmi kimi limandan lövbəri qaldırmaq vazxtı gəlmiş, qəbiristanlığa doğru yol alırsınız. Bir neçə saat sonra, sabah, bu həftə etməyi planlaşdırdığınız işlər bir daha gündəmi-

nizə gəlməmək şərti ilə təxirə salındı. Özünüzlə ancaq əməl dəftərinizi apara bilərsiniz. Elə bir dəftər ki, ən xırdasından ən böyüyünə qədər nə varsa hamısını sayıb tökər. Amma qalıcı bir xeyir iş gördünə, saleh övlad yetişdirdinsə dəftərinə yazılmağa davam edəcək. Bunu bizə hədisi-şərif söyləyir. Əgər o an “kaş ki” deməyənlərdənsinizsə, qazandınız.

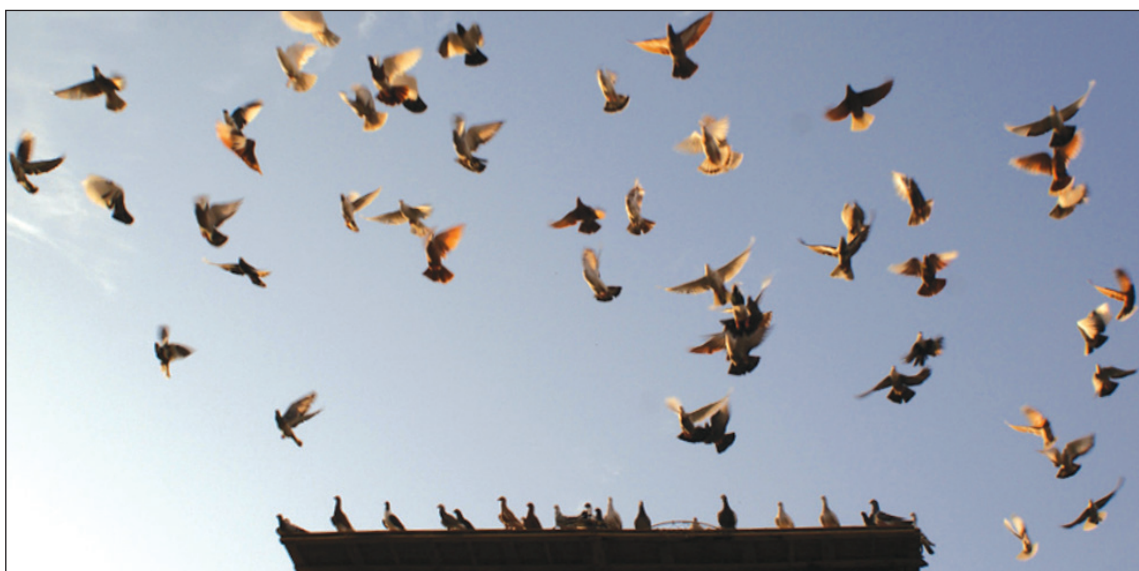
Ən yaxınlarınız yaşlı gözlərlə sizi qəbrə endirdikləri və taxtaları düzdükləri an kəfəninizin görünə bildiyi son andır. Artıq günəşin işıqları da yox oldu. Rəbbiniz və əməllərinizlə baş-başa qaldınız. Bir azdan sizi qarşılayan münkər-nəkir mələkləri gələcək. Onlar sual verməyə başlayarkən yuxarıdakı mollaın səsi imdadınıza yetişir. Deyir ki: *“Ey Abdullah oğlu Zülfüqar, Rəbbim Allah, Peyğəmbərim Məhəmməd (s.ə.s), kitabım Quran, qibləm Kəbədir”* de. Əgər mollaın sözünü dinləyər və dediklərini təkrar edərsinizsə qəbirdəki ilk sınaqdan müvəffəq çıxarsınız. Bundan sonra qəbirdə bir genişlik və rahatlıq yaşayarsınız. Əks təqdirdə qəbrinizin sizi sıxması qaçınılmazdır.

Düşünün ki, nə dünyada ölümdən qaçaq bir zaman və məkan, nə qəbirdən geri qayıdacaq bir imkan, nə də qiyamətin şiddətindən sığınacaq bir güc var... Bu məqamda artıq başa düşürsünüz ki, Hz. Peyğəmbər boşuna deməyib:

“Ən ağıllı insan ölümü çox xatırlayıb, ölümdən sonrası üçün ən yaxşı hazırlıq görəndir...” (İbn Macə, Zəhd, 31) *“Bütün zövqləri kökündən yox edən ölümü çox xatırlayın!”* (Tirmizi, Qiyamət, 26)

HƏZRƏT PEYĞƏMBƏRİN AİLƏ HƏYATINDAN NÜMUNƏLƏR

Digər insanlarla münasibətlərində olduğu kimi, Həzrət Peyğəmbərin ailə həyatında da ən çox gözə çarpan vəsfı, onun davranışlarındakı təbiilik və sadəlikdir. Onun insanlara ən çox təsir edən halı saxta parrıtlardan uzaq olan bu təbii görünüşü idi...

Aralarında fərq qoymamağa son dərəcə riayət etdiyi xanımlarından növbə kimdə isə, axşam onun otağına getməzdən əvvəl, bəzən də səhər namazını qıldıqdan sonar bütün xanımlarını ziyarət edər, hallarını soruşar, ehtiyaclarını öyrənərdi. Axşam yanında qalacağı xanımının otağına girdiyi zaman salam verdikdən sonra etdiyi ilk iş dişlərini mis-

vaklamaq olurdu. Daha sonra digər xanımları ora gələr, birlikdə söhbət edərdilər. Yatsı namazından sonra çox danışmazdı. Hamı istirahətə çəkilərdi. Hz. Peyğəmbər dəstəmaz aldıqdan sonra yatağa girər (Müsnəd VI, 85), duasını edər, bir az yatdıqdan sonra xanımını oyandırmağa çalışaraq yavaşca qalxar, dəstəmazını alar və gecə ibadətinə başlayardı.

Səhər namazı üçün məscidə çıxmazdan əvvəl sübh namazının sünnəsini evdə qılan Rəsuli-Əkrəm -salləllahu əleyhi və səlləm- xanımlarını namaza qaldırdıqdan sonra məscidə gedərdi.

Əshabi-kiramdan və tabiundan bəzisi Rəsulullahın evdə nə ilə məşğul olduğunu Hz. Aişədən soruşmuşdu. Hz. Aişə də

belə cavab vermişdi: *“Hamı evində nə ilə məşğuldursa o da, elə. Paltarını yamayar, ayaqqabısını tikər, qoyunlarını sağar, öz işini özü görərdi.”*

BÖYÜK SEVGİ MÜHİTİ

Həzrət Peyğəmbər xanımları ilə aralarından olan sevgi bağlarını gücləndirəcək, yaxınlığı artıracaq tərzdə xoş həyat yaşadı. Bunun ən gözəl örnəklərindən biri Hz. Aişə ilə evliliklərinin ilk illərində təşkil etdikləri qaçış yarışdır. Anamızın nəql etdiyinə görə, Rəsulullah (s.ə.s) bir səfərə gedərkən Hz. Aişəni də aparmışdı. Yolda gedirdilər. Hz. Peyğəmbər yanındakı səhabələrə *“siz davam edin”* buyurdu. Səhabələr xeyli uzaqlaşdıqdan sonra Hz. Aişəydən *“yarışaqları?”* deyərək soruşdu. Hz. Aişə də bu təklifi sevrək qəbul etdi. Yarışdılar; gənc və enerjili Hz. Aişə birinci oldu. Aradan illər keçdikdən sonra yenə bir səfərdə bərabər idilər. Hz. Peyğəmbər yenə *“yarışaqları?”*

deyərək soruşdu. Hz. Aişə bir vaxtlar yarışdıqlarını xatırlayaraq bu təklifi məmnuniyyətlə qəbul etdi. Yarışdılar; bu dəfə isə Rəsulullah birinci oldu. Hz. Peyğəmbər gülərək *“bu, vaxtilə qalib gəldiyin müsabiqənin revanşıdır”* buyurdu. (Müsnəd, Əbu Davud)

ƏVVƏL KİM QOVUŞACAQ?

Həzrət Peyğəmbərin xanımları ilə etdiyi zarafatlara aid bir missal da belədir:

Hz. Aişə anamızın nəql etdiyinə görə bir gün bütün xanımları Peyğəmbərimizin başına yığışmışdılar. Soruşdular:

– Ya Rəsulallah! Sənin vəfatından sonra sənə ilk əvvəl hansımız qovuşacağıq? Hz. Peyğəmbər:

– *“Əli uzun olanınız”* buyurdu. Hz. Aişə sözünə davamla deyir ki: Əlimizə bir çubuq aldım, qollarımızı ölçməyə başladım. İçimizdə qolu ən uzun olan Sevdə binti Zəma oldu. Sonra öyrəndik ki, qolu ən uzun olan deməklə ən çox sədəqə verməimizi qəsd edirmiş. Bununla bərabər Peyğəmbərimizin vəfatından sonra ona qovuşan ilk xanımı Sevdə oldu. Çünki Sevdə sədəqə verməyi çox sevərdi.” (Buxari, Nəsai, Müsnəd)

PEYĞƏMBƏR ŞƏFQƏTİ

Bir bayram günü həbəşlilər Məscidi-Nəbəvidə hərb oyunları səhnəsi göstərirdilər. Rəsulullah həbəşliləri seyr et-

mək üçün Hz. Aişəni arxasına alıb məscidə gətirmişdi. Səhnəni yaxşı görə bilməsi üçün də önə doğru əyilmişdi. Bu hədisi rəvayət edən Hz. Aişə gənc qızlara bu qəbildən əyləncələri göstərməyin faydalı olacağını söyləyir, eyni zamanda onlara anlayışlı və şəfqətli davranmağı tövsiyə edir. Çünki o özü də, Rəsuli-Əkrəmdən eyni anlayışı, şəfqəti görmüşdü.

Haqq dostlarının örnək əxlaqından ALLAH ÜÇÜN MƏHƏBBƏT VƏ QƏZƏB

Allah və Quran sevgisinin əlaməti Peyğəmbər (s.ə.s)-i sevməkdir. Peyğəmbər sevgisinin əlaməti sünnəni sevməkdir. Sünnəni sevməyin əlaməti axirəti sevməkdir. Axirəti sevməyin əlaməti dünyadan xoşlanmamaqdır.

Məhəbbət sevən insanın sevdiyində özünə aid xüsusiyyətləri görməsindən qaynaqlanır. Allah təala bir bəndəsini onda öz cəmal sifətlərini gördüyü nisbətdə sevər. Yəni bir mömin Allah və Rəsulunun əmr və tövsiyə buyurduğu gözəl əxlaq ilə əxlaqlandığı nisbətdə ilahi məhəbbətə nail olar.

Bu aləmdə hər şey ziddi ilə qaimdir. Məhəbbətin ziddi nifrət olduğu üçün Allahın sevmədiklərinə nifrət etmək də Onu sevməyin ən təbii ölçüsüdür. Necə ki, Allah təala “*həbibim*” deyər adlandırdığı Rəsuluna əziyyət verən Əbu Ləhəbə lənət etmiş və bu ilahi qəzəbini Qurani-Kərimdə bir surə ilə bütün insanlığa bəyan buyurmuşdur. Dolayısı ilə qeyd edək ki, ziddinə nifrət edilmədən yaşayan bir məhəbbət nöqsandır, ciddiyyət və səmimiyyətdən uzaqdır.

Məhəbbətin xalığı, mənbəyi və son qayəsi Allah təaladır. Mömin bütün fani məhəbbətləri ilahi sevgiyə gedən yolda pillə bilməlidir. Həqiqi məhəbbət fani məhəbbətlərin dar hüddunu aşdıqdan sonra başlar. İlahi məhəbbətin ləzzəti qarşısında digər məhəbbətlərin fani və anlıq ləzzətləri eynilə günəşin qarşısındakı bir şam işığı kimi sönük qalar. Həzrət Mövlana bunu necə də gözəl ifadə edir:

“Allah təala bir udumluq ilahi məhəbbətə elə bir xüsusiyyət vermişdir ki, ondan nəsib alan iki aləmin təlaşından qurtular.”

Allah dostları məhəbbətdə zirvələşməyin ən gözəl nümunələridir. Allah məhəbbətini layiqilə dadan möminlər Allahı, Rəsulunu və onların sevdiklərini də sevdilər. Atəna, oğul-uşaq, mal, can, dost-tanış, qonum-qonşu, millət, vətən və bu kimi şeyləri, yəni Allahın bütün nemətlərini Allah üçün sevmək isə həqiqi məhəbbətə layiq olmağın nişanələridir. Çünki Allahdan qeyrisinə yönəlmiş kimi görünən bu cür məhəbbətlər də əslində Allah üçün olduğundan qəlbə rahatlıq verir.

Nübüvvət ağacının meyvələri

Bir gün Rəsulullah (s.ə.s) Həzrət Əlidən soruşdu:

- “ Ya Əli Allahı sevirsənmi?”
- “ Bəli, ya Rəsulallah, sevirəm!”
- “ Onun Rəsulunu da sevirsənmi?”
- “ Bəli, ya Rəsulallah!”
- “ Qızım Fatiməni də sevirsənmi?”
- “ Bəli, ya Rəsulallah!”
- “ Bəs, Həsənlə Hüseyini sevirsənmi?”
- “ Bəli, ya Rəsulallah!”

Bu cavabdan sonra Rəsulullah (s.ə.s):

“Ya Əli, könül bir dənə, sevgi isə dörddür. Bir qəlbə bu qədər sevgi necə sığışır?” buyurdu. Hz. Əli bu suala heç bir cavab tapa bilmədi. Fikirli halda evinə qayıtdı. Hz. Fatimə Hz. Əlini fikirli görüb səbəbini soruşdu:

“ Sizi fikirli görürəm, yoxsa kədərli bir hadisə baş verib? Əgər sizi narahat edən şey dünyaya ilə bağlıdırsa kədərlənməyə dəyməz. Axirət ilə əlaqəli məsələdirsə, nədir sizi üzən?” Hz. Əli başına gələnləri danışdı. Hz. Fatimə məsələdən hali olunca gülümsədi və:

“Haydı, atamın yanına get və bu sualın cavabını belə ver!” deyərək bəzi şeyləri izah etdi. Hz. Əlinin qəlbi bu izahlardan xoşnud oldu və Rəsulullahın hüsuruna gəldi:

“Ya Rəsulallah, insanın sağı, solu, önü, arxası dediyimiz tərəfləri vardır. Mən Allahı ağlım və imanım ilə, sizi ruhum və imanım ilə, Fatiməni insani nəfsimlə, Həsənlə Hüseyini də atalıqdan qaynaqlanan sevgi ilə sevirəm.” –dedi. Həzrət Peyğəmbər bu cavab qarşısında təbəssüm edərək:

“Ya Əli, bu sözlər ancaq nübüvvət ağacının budağından dərilmiş meyvələrdir.” buyurdu.

Qəlbi cəzb edən dünya məhəbbətləri

Allah təalanın quluna vəd etdiyi əbədi səadət müqabilində dünyəvi arzulara qapılaraq Rəbbini unutmaq -Fəridəddin Əttarın nəql etdiyi bir hekayədə olduğu kimi- bir padşahın yanında böyük ehtiramı olan bir ov köpəyinin ov əsnasında adi bir sümük parçasına meyil salıb, əsl sahibi olan padşahı unutmaması kimi bir axmaqlıqdır. Dünya imtahanında insan da eynilə bu misaldakı kimi bir çox sümüklərlə və ya qarmağın ucundakı yemlərlə qarşılaşır. Həzrət Mövlana nə gözəl buyurur:

“Elə balıqlar vardır ki, suyun içində hər şeydən əmin ikən acgözlüyü səbəbilə qarmağa keçmişdir.”

Bir bəndənin nəfsani arzuların əsiri olub Rəbbini unutmaması da bundan fərqsizdir. Dünyanın aldadıcı bəzə-bəzəyinə qapılaraq Haqq qatındakı ülvə məqamını zay etmək, nadir brilyantlarla bəzədilmiş qızıl bir vazanı adi bir qabla dəyişməyə bənzər. Həzrət Mövlana insanın bu qəribə aldanışını da belə bir təşbehlə izah edir:

“Quzunun qurddan qaçması qəribə deyil. Çünki qurd quzunun düşməni və ovçusudur. Heyrət ediləcək şey quzunun qurda sövdalanıb könül verməsidir.”

Həqiqi mömin məxluqatın ən şərəfli varlığıdır. O, məhəbbət sərmayəsindən yanlıs

Mövlana nə gözəl buyurur:
“Elə balıqlar vardır ki, suyun içində hər şeydən əmin ikən acgözlüyü səbəbilə qarmağa keçmişdir.”

istifadə edərək bu şərəf və heysiyyətini itirəcək dərəcədə alçalmamalıdır. Maddi varlığının həva və həvəslərini (istəklərini) təmin etməyi həqiqi səadət zənn etmək kimi bir səfalətə düşməməlidir.

Ayədə belə buyrulur:

“(Ya Rəsulum!) Nəfsini özünə tanrı edəni gördünmü?..” (əl-Furqan, 43)

Hədisi-şərifdə isə:

“Allahın yer üzündə ibadət edilən saxta tanrılardan ən çox qəzəb etdiyi həva və həvəsidir.” buyrulur. (Heysəmi, I, 188)

Allaha dost olmaq üçün nəfsin əsarətindən xilas olmaq gərəkdir. Başqa bir ifadə ilə, nəfsin arzularına məğlub olmamaq lazımdır ki, Haqqın dostu olmaq mümkün olsun.

Lakin imanın rəhbərliyindən məhrum olaraq məhəbbətini haraya həsr edəcəyini bilməyən kəs okeanın ortasında sükanı qırılan bir gəmiçiyə bənzər. Nəfsani parıltılar onu arxasınca sürüyüb aparar. Ağılı, düşüncəsi və vicdanı darmadağın olar. Çünki haqq ilə məşğul olmayan qəlbi batil işğal edir. Eynilə düşmən istilasına məruz qalmış ölkə kimi, bayağı məhəbbətlərə əsir olmuş bir qəlbə də hüzur qalmaz.

İmanın izzətinə zidd olan məhəbbətlər möminin özü ilə mücadiləsinə, imanını zədələməsinə, hətta inkar bataqlığına düşməsinə səbəb olur. Elə isə, mədəmizə haram bir loğmanın girməməsinə diqqət etdiyimiz kimi layiq olmayan məhəbbətləri də qəlbə buraxmamaq xüsusunda da eyni həssaslığı göstərməliyik. Qəlbə iman məhəbbətinin mühafizəsi üçün də:

Layiq olana məhəbbət, haqq edənə nifrət

Məhəbbət və nifrət duyğuları Allah üçün olmazsa, qəzəb ediləcək olana məhəbbət bəslənər, məhəbbət duyulacaq olana da biganə yanaşılsa, bu, bir növ fəlakət olar. Bu səbəblə məhəbbəti layiq olana, xüsuməti haqq edənə yönəltmək şərtidir. Ayeyi-kərimədə:

“Ey iman gətirənlər! Allahdan qorxun və sadıqlarla bərabər olun!” (ət-Tövbə, 119) buyrulur.

Çünki salehlərdən daima feyz, ruhaniyyət və pozitiv enerji sirayət edir. Bunun ziddi olaraq din düşmənlərinə və fasiqlərə məhəbbət isə fəlakət gətirər. Bu etibarla yenə ayeyi-kərimədə:

“...Zalımlarla birlikdə olma!” (əl-Ənam, 68) buyrulur.

Bir din düşməninin inşa etdiyi bir divara belə *“Nə gözəldir”* deməkdən dolayı qəlbə mənfi bir təsir özünü göstərir. Çünki onun feilini və ya əsərini bəyənmək, o Allah düşməninin etibarını yüksəldəcəyi üçün Allahın qəzəbini cəlb edir. İslam şəxsiyyətini zədələyən bu hal bir çox möminlərin qəflət göstərdiyi bir imtahan vəsiləsidir.

Bu xüsusda, tarixdə II Bəyazidin göstərdiyi incə fərasətindən nümunə götürməliyik. II Bəyazidin dövrü Osmanlı mədəniyyətinin təməllərinin atıldığı bir zamandır. Məşhur italyan memarı və rəssamı Leonardo da Vinçi Bəyazid xana məktub yazır. İstanbuldakı came və digər əsərlərin plan və layihələrini şəxsən özünün hazırlamasını təklif edir. Bu təklif vəzirlər tərəfindən sevinc və

İnsanın qəlbində yaxşılıq edənlərə qarşı bir yaxınlıq və cazibə hissi baş qaldırır. Bu səbəblə bir zərurət nəticəsində ehtiyacını ərz etmək məcburiyyəti olduqda, salehlərə müraciət etmək, namərdlərə möhtac olmaqdan Allaha sığınmaq lazımdır.

həyəcanla qarşılır. Bəyazid xansa bu təklifi rədd edərək belə deyir:

“Əgər bu təklifi qəbul edərsək ölkəmizdə üslub və ruh etibarilə kilsə memarlığına bənzər bir memarlıq hakim olar, öz islami memarlığımız inkişaf etməz və formalaşmaz!..”

Bu doğru qərar fərasət sahibi olan bir möminin islam vüqarını və iman əsalətini ifadə edir. Necə ki, II Bəyaziddən sonra Osmanlı islam sənəti də zirvəyə çıxmışdır. Bu anlayış sayəsində İslamın ruhu həndəsəyə nəqş olunmuş, bu günə qədər dəyərini qoruyan Süleymaniyyə və buna bənzər abidələr silsiləsi meydana gəlmişdir.

Əgər bu həssaslıq göstərilməmiş olsaydı islamın hüsurunu, zərafətini, estetikasını, ehtişamını əks etdirən sənət əsərləri meydana gəlməzdi. Memar Sinanlar, Xəttat Hamidullahlar, Karahisarilər və bənzərlərinin yetişə biləcəyi yüksək bir mədəniyyət zəmini inkişaf edə bilməzdi. Bunun üçün hər xüsusta islam vüqarını mənimsəyib, qeyri-müslimlərin həyat tərzinə can atmaqdan çəkinmək lazımdır.

Allah dostları zalım, fasiq və kafirlərin nəinki həyat tərzinə meyil etmək, onların yaxşılıqlarından belə uzaq durmuşlar. Çünki insan ehsanın quludur. İnsanın qəlbində yaxşılıq edənlərə qarşı bir yaxınlıq və cazibə hissi baş qaldırır. Bu səbəblə bir zərurət nəticəsində ehtiyacını ərz etmək məcburiyyəti olduqda, salehlərə müraciət etmək, namərdlərə möhtac olmaqdan Allaha sığınmaq lazımdır.

Necə ki, ehtiyacı üçün başqalarından bir şey istəyib-istəməyəcəyini soruşan səhabəyə Rəsulullah:

“Xeyr, istəmə! Ancaq istəmək məcburiyyətində qalsan, heç olmazsa salehlərdən istə!” - buyurmuşdur. (Əbu Davud, Zəkat, 28)

Əsri-səadətdə baş verən bu hadisələr də Allahın qəzəb etdiyi kimsələrə qarşı sahib olunması vacib olan qəlbi səviyyənin ən gözəl misallarındandır.

Müşriklər müsəlmanlara qarşı həyata keçirdikləri qətləmlə Hüdeybiyyə sazişini iki ildən sonra pozmuşdular. Üstəlik Allah Rəsulunun yenidən etdiyi sülh təklifi ilə razılaşmamışdılar. Daha sonra isə qorxuya düşərək Əbu Süfyanı Mədinəyə göndərdilər.

Mədinədə heç kəs Əbu Süfyanı üz göstərmədi. Peyğəmbər (s.ə.s)-in zövcəsi Ümmü Həbibə Əbu Süfyanın qızı olduğu halda, evinə qədər gələn atasının oturmaq istədiyi mindəri altından çəkdi. Əbu Süfyan heyrətlə:

“Qızım mindəri mənə, yoxsa mənə mindərə layiq görmədin?” –dedi. Ümmü Həbibə anamız:

“Bu mindər Rəsulullahındır. Sən nəcis bir müşrik olduğun üçün onun üstündə oturmağa layiq deyilsən!” cavabını verdi. Əbu Süfyan eşitdiyi sözlər qarşısında donub qaldı:

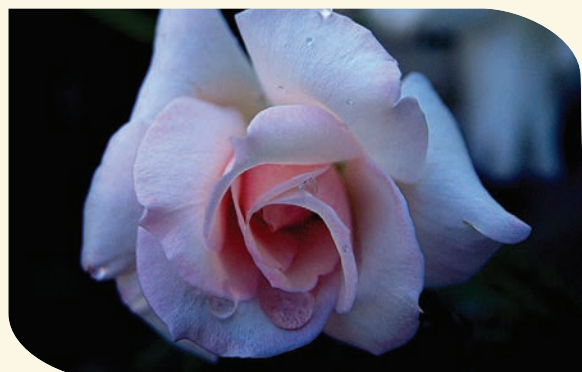
“Qızım, sən bizdən ayrıldıqdan sonra çox dəyişmişən.” –dedi. Ümmü Həbibə anamız:

“Xeyr, Allah mənə islam ilə şərafləndirdi.” deyərək iman məhəbbətinin hər şeydən üstün olan dəyərini ifadə etdi. (İbn Hişam, IV, 12-13)

İman şərafı bütün fani təəssüblərdən üstündür. Atası olsa belə Allah üçün nifrət edilməli olan adama qəzəblə yanaşmaq yalnız imanın əsalətindən irəli gəlir.

Əsri-səadətdən başqa bir misal belədir: Allah Rəsulu (s.ə.s) Hüdeybiyyə sülhün-

İmanın rəhbərliyindən məhrum olaraq məhəbbətini haraya həsr edəcəyini bilməyən kəs okeanın ortasında sükanı qırılan bir gəmiçiyə bənzər. Ağlı, düşüncəsi və vicdanı darmadağın olar. Çünki haqq ilə məşğul olmayan qəlbi batıl işğal edir.

dən əvvəl Hz. Osmanı elçi olaraq Məkkəyə göndərmişdi. Hz. Osman müsəlmanların gəliş məqsədinin ümrə etmək olduğunu desə də müşriklər buna izin vermədilər. Osman (r.a)-ı göz altına alaraq:

“İstəyirsənsə, sən Kəbəni təvaf edə bilərsən!..” dedilər. Bütün müsəlmanlar təvaf həsrətilə yanib-tutuşurdular. Hətta bəziləri Hz. Osmanın Kəbəni təvaf edəcəyini düşünərək ona qibtə edirdilər. Lakin o sadıq səhabə:

“Həzrət Peyğəmbər Kəbəni təvaf etmədikcə mən də etməyəm. Mən Beytullahı ancaq onun arxasında təvaf edəyəm. Allah Rəsulunun qəbul edilmədiyi bir yerdə mən də yoxam...” deyərək islam vüqarı ilə möhtəşəm bir cavab verdi. (Əhməd, IV, 324)

Gerçək məhəbbətin əlamətləri

Bir söhbət əsnasında Səvban (r.a) Rəsulullah (s.ə.s)-ə çox dalğın vəziyyətdə və kədərlə baxırdı. Belə ki, onun bu halı Rəsulullahın diqqətini çəkdi. Mərhəmətlə soruşdu:

“Ya Səvban, bu nə haldır?” Peyğəmbər aşiqi Səvban belə cavab verdi:

“Anam, atam və canım sənə fəda olsun, ey Allahın Rəsulu! Sənin həsrətinlə o qədər yanib-tutuşuram ki, nurundan ayrı keçirdiyim hər an ayrı bir hicran olur. Dünyada belə ikən, axirətdə necə olacağımı düşünüb kədərlənirəm. Siz orada Peyğəmbərlərlə birlikdə olacaqsınız. Mənim isə harada olacağım bəlli deyil. Üstəlik cənnətə girə bilməsəm, sizi görməkdən tamamilən məhrum olacağam. Bu fi-

kirlər məni çox üzür.” Bu sözlər qarşısında Allah Rəsulu:

“İnsan sevdiyi ilə bərabərdir...” buyurdu. (Buxari, Ədəb, 96)

Allah və Rəsulunu sevməyin əlaməti isə itaət və təslimiyyətdir. Rəsulullahın təlimatlarına səmimiyyətlə itaət etməzsək, şəfaəti ni istəməyə üzümüz olmaz. Qurani-Kərimdə də belə buyurulur: **“(Ya Rəsulum!) De: “Əgər siz Allahı sevirsinizsə, mənim ardımca gəlin ki, Allah da sizi sevsin və günahlarınızı bağışlasın.”** (Ali-İmran, 31)

Allah üçün sevmək sevgiyə sevgidən başqa əvəz gözləməməkdir. Belə bir sevgi imanə dərinlik və ləzzət bəxş edər. Hədisi-şərifdə imanin ləzzətini ancaq bu üç xüsusiyyəti daşıyan möminlərin dada biləcəyi bildirilir:

“1. Allah və Rəsulunu hər şeydən daha çox sevmək,

2. İmandan sonra küfrə düşməyi ataşə düşmək qədər təhlükəli görmək,

3. Allah üçün sevmək, Allah üçün qəzəblənmək.” (Buxari, İman 9, 14)

Təbii ki, imanin ləzzətini dada bilmək üçün məhəbbətin sırf Allah üçün olması şərtidir. Bunun da bəzi əlamətləri vardır. Səhl (rəhmətullahi əleyh) bunu belə izah edir:

“Allahı sevməyin əlaməti Qurani-Kərimi sevməkdir. Allah və Quran sevgisinin əlaməti Peyğəmbər (s.ə.s)-i sevməkdir. Peyğəmbər sevgisinin əlaməti sünnəni sevməkdir. Sünnəni sevməyin əlaməti axirəti sevməkdir. Axirəti sevməyin əlaməti dünyadan xoşlanmamaqdır. Dünyadan xoşlanmamağın əlaməti də axirət azuqəsi olacaq qədəri xaricində onun varlığından uzaq durmaqdır.”

Mömin bütün fani məhəbbətləri ilahi sevgiyə gedən yolda pillə bilməlidir. İlahi məhəbbətin ləzzəti qarşısında digər məhəbbətlərin fani və anlıq ləzzətləri eynilə günəşin qarşısındakı bir şam işığı kimi sönük qalar.

Allah üçün məhəbbət və qəzəb

Rəvayətə görə Allah təala Hz. Musadan: *"Sırf Mənim üçün işlədiyin bir əməlin varmı?"* –deyə soruşdu.

Musa (ə.s) da:

"Allahım, Sənin üçün namaz qıldım, oruc tutdum, sədəqə verdim, səcdə etdim. Sənə həmd etdim, kitabını oxudum, Sənin adını zikr etdim." –dedi. Allah təala buyurdu:

"Ya Musa, namaz sənə bələdçidir, oruc sənə qalxandır, verdiyin sədəqə üstünə kölgə olacaqdır, səcdədə etdiyin təsbih sənə üçün cənnətdə ağac olacaqdır. Kitabını oxuman sənə üçün cənnətdə köşk və huri hazırlayacaqdır. Mənim adımı zikr etmək də sənə işığın olacaq. Sırf Mənim üçün hansı əməli işlədin?" Bunun müqabilində Musa (ə.s):

"Ya Rəbb, mənə sırf Sənin üçün işləyəcəyim əməli xəbər ver ki, onu işləyim!" –dedi. Allah təala belə buyurdu:

"Ya Musa, özünə Mənim üçün bir dost seçdinmi, Mənim üçün birisinə düşmən oldumu?" Bununla da Musa (ə.s) Allah qatında ən məqbul əməlin Onun üçün sevmək və Onun naminə düşmənlərinə nifrət etmək olduğunu anladı. (Mükaşşəfətul-qulub, 86)

Bütün ibadət və müamələtin kamalı ruhi dərinliyimiz nisbətindədir. Buna görə də qəlbimizdəki məhəbbət və nifrət nəfsimiz üçün deyil, Allah üçün olmalıdır. Rəsulullah (s.ə.s) də həqiqətin inkarı və bir haqqın tapdanması xaricində qəzəblənməzdi. Bir haqsızlıqla qarşılaşdıqda isə, haqq yerini tapana qədər hirsli soyumazdı. Əsla özü üçün hirs-lənməz, kiminləsə münaqişə etməzdi.

Xülasə olaraq deyə bilərik ki, insanı yanlış hərəkətlərə sövq edən qəzəb nəfsdən qaynaqlanan və cilovlanmalı olan qəzəbdir.

Lakin dinə, imana, mənəviyyata qarşı təcavüz olarsa, buna biganə qalmaq qəzəbə hakim olmaq deyildir. Belə bir davranış dərin qəflətdir. Allahın rızasına nail olmaq üçün qəzəbə hakim olmaq qədər, lazım gəldikdə qəzəblənmək də çox mühümdür.

Həzrət Ömər küfrə, zülmə, haqsızlığa qarşı son dərəcə sərt və cəlalı idi. Buna görə də onun olduğu yerdə heç kim haqsızlıq etməyə cürət etməzdi. Onun Allah üçün sahib olduğu qəzəb hisslərinə görə şeytan belə ondan qaçardı.

Bir gün bəsirət sahibi olan möhtərəm bir şəxs Cüneyd həzrətlərinin yanına gedir. Şeytanın sürətlə ondan qaçdığını görür. O şəxs Cüneyd həzrətlərinin yanına yaxınlaşdıqda üzünün halından çox qəzəbləndiyini görür. Dərhal soruşur:

"Ey Cüneyd, insan qəzəbləndikdə şeytan ona yaxınlaşar. Lakin siz qəzəbli olduğunuz halda şeytan nə üçün sizdən qaçır? Bunun hikməti nədir?" Cüneyd həzrətləri bu cavabı verir:

"Bilmirsinizmi, biz öz nəfsimiz üçün qəzəblənmərik. Başqaları nəfsləri üçün qəzəbləndikləri üçün şeytan onlara ürcah olur. Bizim qəzəbimiz Allah üçün olduğundan şeytan bizdən qaçar."

Allah təala bu qəlbi səviyyəni bizə də lütf etsin! Məhəbbətimizi və qəzəbimizi ilahi rızasına müvafiq qılsın! Bizə haqqı haqq bilib ona sarılmağı, batili də batil bilib ondan uzaqlaşmağı nəsib etsin!

Amin!..

Bütün ibadət və müamələtin kamalı ruhi dərinliyimiz nisbətindədir. Buna görə də qəlbimizdəki məhəbbət və nifrət nəfsimiz üçün deyil, Allah üçün olmalıdır. Rəsulullah (s.ə.s) də həqiqətin inkarı və bir haqqın tapdanması xaricində qəzəblənməzdi. Bir haqsızlıqla qarşılaşdıqda isə, haqq yerini tapana qədər hirsli soyumazdı. Əsla özü üçün hirs-lənməz, kiminləsə münaqişə etməzdi.

ARİFLƏR SULTANI

M.SAMİ RAMAZANOĞLU

*1984-cü il 12 fevralda vəfat edən
Mahmud Sami Əfəndinin
il dönümü münasibətilə...*

İslami zənginlikləri göz bəbəyi kimi qoruyan, Allahın insanlığa bəxş etdiyi mənəvi və maddi nemətləri ehtiyacı olanlarla bölüşməyi, onlara yardımçı olmağı öz həyat məramına və fəlsəfəsinə çevirənlər bu dünyanın ölməzləri, ölümsüzlüyün “pərvanələri”, Allahın yaxın dostlarıdır.

“Həyat bir şokolad qutusudur” yazan hansısa Oskar mükafatçısının aforizmi məni min bir fikir, sual içində düşündürsə də, əsl insan həyatının nə demək olduğunu mükəmməl tərəfini axtardım. Elə həmin gün İstanbuldan gələn Loğman bəyin hədiyyə etdiyi kitabı oxuyanda sanki bir anlıq rahatlıq tapdım.

Türkcədən ingilis dilinə tərcümə nəşrinin mütərcimi Süleyman Derinin çox sadə və anlaşıqlı dildə ərməğan etdiyi bu kitabın müəllifi Musa Topbaş Əfəndi idi. Doğrusu, kitab müəllifinin xatirəmdə yaşayan nurani, pirani çöhrəsi bu dünyanın sevinc-kədər yükünü çöhrəsində yaşıdan bir fotosəklini yenidən gözlərimin önünə gətirdim. Onun “**Şeyx Mahmud Sami Ramazanoğlu - Ariflər Sultani**” adlı kitabını oxuya-oxuya “**Həyat nədir**” sualının cavabını axtardım. Əsl həyatın şokolad qutusundan çox hə-

yatda özünü axtaran insanlara bir mayak, arxa-dayaq olmaq nümunəsinin nə demək olduğunu təfəkkür etmək istədim.

İslami zənginlikləri göz bəbəyi kimi qoruyan, Allahın insanlığa bəxş etdiyi mənəvi və maddi nemətləri ehtiyacı olanlarla bölüşməyi, onlara yardımçı olmağı öz həyat məramına və fəlsəfəsinə çevirənlər bu dünyanın ölməzləri, ölümsüzlüyün “pərvanələri”, Allahın yaxın dostlarıdır. Müəllifin kitabında söz açdığı ustad həyatının - Sami Əfəndinin ən unudulmaz həyati anları, müdriklik fəlsəfəsi cəm olunmuşdur.

Mütərcimin ingilis nəşrinə yazdığı “**Ön söz**” də oxucuya çox mətləblərin sirrini açır. Sami Əfəndi ilə ilk görüşündən sonra Musa Əfəndinin dünya görüşündə çox dəyişikliklər olduğunu qeyd edir. Öz həyatını islamın, eləcə də ustadı Sami Əfəndinin xidmətinə həsr etməyi özünə

şərəf bilən Musa Əfəndinin xidmətinə həsr etdiyi kitabında bir yox, iki fədakar ruhani ömrünün həyat həqiqətlərinin etirafı öz ifadəsini tapmışdır desək səhv etmərik.

Təxminən 20 ilə yaxın Şeyx Sami Əfəndi ilə Məkkədə və Mədinədə yaşayan Musa Əfəndinin ustadına olan hədsiz rəğbət və sevgisi mənə Mövlana Cəlaləddin Ruminin Şəms Təbrizi ilə mürid-mürid münasibətini xatırlatdı.

Mütərcimin “Ön söz”də yazdığı kimi, Musa Əfəndi Sami Əfəndiyə o qədər bağlı olub və qaynayıb qarışmışdır ki, əgər kitabının sərlövhəsində Musa Əfəndi ilə Sami Əfəndinin yeri dəyişdirilsəydi, birincisinin yazdığı hər şey elə onun özünə aid edilərdi.

Kitabın ingilis dilinə tərcüməsində müəllifin öz ustadı haqqında həyatı, ruhani və unudulmaz görüş və düşüncələri ibrətamiz hekayətlərlə incələnməşdir.

Kitabı oxuyub qurtaranda sanki dünyanın ən ləziz nemətini- yeməyini daddığını hiss edirsən. Bu nə tərif, nə də təhrifdir. Sadəcə ürəyimdən keçən ilahi varlığımıza şükranlığın ifadəsidir.

Quran ayələrinin, müqəddəs Peyğəmbərimiz Həzrət Məhəmməd Mustafa (s.ə.s)-in və digər Peyğəmbərlərin kəlamlarının şərhini vermək, Allah adamlarının həyatını və yaxşı xüsusiyyətlərini, onların Allah yolunda səbrini, dözümlünü və Onun yolunda canlarını fəda etdiklərini öz müridlərinə təlqin etmək Sami Əfəndinin ən müqəddəs məramı olmuşdur.

Bu söhbətlər içində Musa Əfəndinin ustadının, Məhəmməd Peyğəmbərin “qəlb və onun tərbiyə olunması” haqqında çox məşhur bir hədisini şərhini nə qədər təsirli və ibrətamizdir. O nəql edib deyirdi ki, ürəyi Allah yaratmışdır. Deməli qəlb Kəbədən daha vacibdir, ona görə ki,

ikincini İbrahim Peyğəmbər tikdirmişdir. Qəlb birbaşa Allahın yaratdığı əsərdir.

Türk dünyasının dini, ruhani, ədəbi və mədəni zənginlikləri əsrlər boyu bütün dünyanı özünə heyran qoymuş, Şərqi mənəvi, ruhani zənginlik səltənəti olduğunu özündə ehtiva etmişdir.

Mütərcim Süleyman Derinin türk mənəvi, ruhani dünyasından gələn çox ibrətamiz bir həyat salnaməsini- Şeyx Mahmud Sami Ramazanoğlunun həyatına həsr olunmuş bir kitabı tərcüməyə gətirməsi və nəşri “Erkam” nəşriyyatının töhfəsi kimi dəyərləndirilə bilər. Ürəklərə işıq saçan bu tərcümə kitabı Allahın dostlarından biri olan ariflər sultanı haqqında çox mətləbləri bəyan edir. Bu kitabı oxuyanda mənə elə gəldi ki, həyat bir şokolad qutusunda çox uca Allahımızın bütün insanlara bəxş etdiyi ilahi sevgiyə qovuşmaq meydanıdır...

ƏDƏB VƏ ÖNƏMİ

* Özümüzə nəzarət edərək Haqq təaladan ədəbli bir insan olmaq xüsusunda bizi müvəffəq etməsini niyaz edək. Çünki ədəbi olmayan kəs Allahın lüt-fündən də məhrum qalar.

* Ədəbi olmayan, yalnız özünə pislik etmiş olmaz, ədəbsizliyi səbəbiylə bütün dünyanı sanki oda atmış olar.

* Zəhmət və baş ağrısı olmadan ilahi lütf olaraq İsrail oğullarına göydən süfrə endirdi.

* Həzrət Musanın qövmü arasında olan bir neçə ədəbsiz: “Hanı sarımsaq? Hanı mərcimək?” deyə deyindirilər.

Buna görə göydən enən süfrə artıq enmədi. Çörək kəsildi, bildirçin əti ilə qüdrət halvası yoxa çıxdı. Bundan sonra insanlara təkcə əkin əkmə, yer belləmə, toxa və oraq yorğunluğu qaldı.

Həzrət Musa yenidən şəfaət etdikdən sonra Haqq təala göydən yenə süfrə endirdi. Boşqablar içində nemət göndərdi.

Lakin axmaqlar yenə ədəbsizlik etdilər. Dilənçilər kimi süfrədə acgözlük etdilər.

Həzrət Musa onlara yalvardı: “Bu süfrə davamlı gələcək. Yer üzündən qalxmayacaq, əskilməyəcəkdir.” dedi.

* Böyük bir zatın süfrəsində olub acgözlük etmək, tamahkar olmaq nan-korluqdur.

* Dilənçi surətli acgözlərin tamahı

səbəbilə onlar üçün ilahi rəhmət qapısı bağlandı.

* İnsanın başına qəm, kədər, sıxıntı olaraq nə gəliрсə gəlsin bunların hamısı utanmazlıqdan, ədəbsizlikdən və axmaqlıqdan gəlir.

* Dost yolunda ədəbsiz, utanmaz olan şəxs başqalarının da yolunu kəsmiş olur. Belə şəxs mərd deyil, namərddir.

* Halbuki ədəb səbəbilə bu göylər nura qərq olmuşdur. Mələklər də ədəbləri səbəbilə təmiz və məsum olmuşlar.

BAQQAL VƏ TUTUQUŞUNUN HEKAYƏSİ

Bir baqqal vardı. Onun bir tutuquşusu vardı. Gözəl səslə, yaşıl rəngli bu tutuquşu danışmağı da bacarırdı.

Baqqal dükanında gözetçilik edər, alış-verişə gələnlərə lətifələr danışar, onlarla zarafat edər.

İnsanlar bir söz soruşduqları zaman onlara insan kimi cavab verər, onlarla danışardı.

Tutuquşuların özünəxas cəh-cəhi də çox gözəldir.

Baqqal bir gün evinə getmişdi. Tutuquşu da dükanda gözetçilik edirdi.

Bir pişik qovduğu siçanı tutmaq üçün birdən-birə dükana girdi. Yazıq tutuquşu canının qorxusundan yerindən sıçradı.

Dükanın bir küncünə tərəf qaçdı, orada olan gül yağı şüşələrini aşırıtdı, içindəki yağları dağıtdı.

Dükanın sahibi sevinclə evdən gəldi, tacir ədası ilə içəri girdi, öz yerində əyləşdi.

Bir də gördü ki, dükanı yağ içindədir, paltarları da yağ olmuşdur. Bunları tutuquşunun etdiyini düşündü.

Tutuquşunun başına vurub tükələrini yoldu, nəticədə tutuquşunun başı keçəl oldu.

Bundan sonra tutuquşu bir neçə gün danışmadı. Baqqal da etdiyinə çox peşman olub deyilməyə başladı.

Baqqal saqqalını yolmaqda: "Vay, nemət günəşim bulud altına girdi!" deməkdə idi.

"Kaş ki, o zaman əlim qırılaydı, o şirin dilli tutuquşunun başına vurmayaıdım" deyər fəryad edirdi.

Tutuquşunun təkrar danışmasını təmin etmək üçün kasıblara sədəqə verir, hədiyyələr paylayırdı.

Bu hadisədən üç gün-üç gecə keçdikdən sonra baqqal dükanında kədərli, çaşqın və ağlamaqlı bir halda oturmuşdu.

Əcəba, bu quş bir də nə vaxt danışmağa başlayacaq deyər düşünürdü.

Tutuquşu yenidən danışsın deyər ona cürbəcür şeylər göstərirdi.

Bir dəfə dükanın qarşısından başıaçıq bir dərviş keçirdi. Onun saçları dibindən qırılmış, başı par-par parlayırdı.

Tutuquşu onu gördükdə dilə gəldi və: "Ey yoldaş!" deyər keçəl dərvişə səsləndi:

"Ey keçəl, nə üçün bu günə düşdün? Yoxsa sən də şüşədəki gül yağını dağıtdın?"

Tutuquşunun dərvishi özü kimi zənn etməsinə, özünə oxşatmasına və özü ilə müqayisə etməsinə görə camaat gülməyə başladı.

Ey könül, tutuquşu kimi gülünc olmaq istəmirsənsə, sən də seçkinlərin, pak insanların hər halını öz halınla müqayisə etmə.

Bütün insanlar vəliləri öz nəfsləri ilə müqayisə etdikləri üçün yoldan çıxmışlar. Bu səbəbdən Allahın seçkin bəndələrindən çox az adam xəbərdar olmuşdur.

HİKMƏT LÖVHƏLƏRİ

Sedat DEMİR
sedat_demir@yahoo.com

Bir gün Rəsulullah (s.ə.s) əshabıyla birlikdə qəbiristanlığa getdi və:
“Allahın salamı üzərinizə olsun, ey möminlər diyarının sakinləri! İnşallah bir gün biz də sizə qovuşacağıq. Qardaşlarımızı görməyi çox istədim. Onlar üçün çox darıxdım!” buyurdu.

Əshabi-kiram:

“Biz sənin qardaşların deyilikmi, ya Rəsulallah?” –dedi.

Rəsuli-Əkrəm:

“Siz mənim əshabımsınız, qardaşlarımız isə hələ dünyaya gəlməyənlərdir.” buyurdu. Bu cavab qarşısında əshabi-kiram soruşdu:

“Ümmətindən hələ gəlməmiş olanları necə tanıyacaqsan, ey Allahın Rəsulu?” Peyğəmbər (s.ə.s):

“Bir adamın alnı və ayaqları ağ atıldığını düşünün. Həmin adam bu atını qara atlardan ibarət bir ilxının içində tanımazmı?” –deyə soruşdu. Əshab:

“Tanıyar, ya Rəsulallah!” –dedi. Rəsuli-Əkrəm də belə buyurdu:

“Onlar da dəstəmaz aldıkları üçün üzləri nurlu, əl-ayaqları parlaq olaraq gələcəklər. Mən öndən gedib hovuzun başında ikram etmək üçün onları gözləyəcəyəm. Diqqət edin!

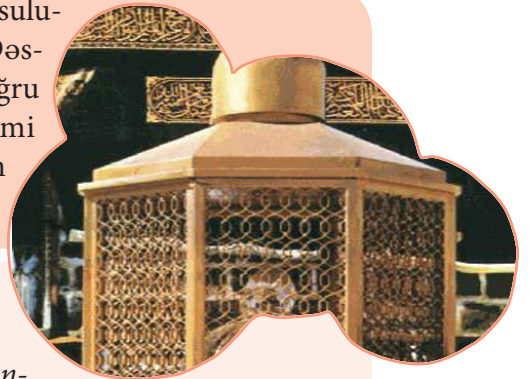
Bəzilər yad dəvənin sürüdən qovulub uzaqlaşdırıldığı kimi mənim hovuzumdan qovulacaqlar. Mən onlara “Buraya gəlin!” deyəcəyəm. Mənə belə deyiləcək:

“Onlar səndən sonra hallarını dəyişdirdilər. Sənin sünnəni təqib etmədilər, başqa yollara düşdülər.” Belə olduqda mən də:

“Uzaq olsunlar, uzaq olsunlar!” deyəcəyəm.
(Müslim, Təharət, 39, Fədail, 26)

Dəstəmaz xüsusunda həssas olan möminlər Allah Rəsulunun sevgisinə və “qardaşlarım” kitabına məzhər olarlar. Dəstəmaz və digər ibadətlər xüsusunda tənbel davranıb doğru yoldan çıxanlar isə qiyamət günü yad dəvələr kimi qovulacaqlar və Allah Rəsulundan uzaqlaşdırılmaq kimi ən acı bir bədbəxtliyə düşər olacaqlar.

Hə. Mövlana nə gözəl deyir:

“Dünya həyatı yuxudan ibarətdir. Dünyada sərvət sahibi olmaq yuxuda dəfinə tapmağa bənzəyir. Dünya malı nəsil-dənəslə ötürülərək nəhayət yenə dünyada qalar.”

“Ölüm mələyi qafilin canını almaq üçün onu yuxudan oyandırar. O da həqiqətdə sahib olmadığı bir mal üçün dünyada çəkdiyi sıxıntılara ah-vay edər. Peşman olar. Lakin olan olmuş, iş bitmişdir...”

Bir qissə

Padşahın çox sevdiyi bir ov iti vardı. Padşah ona çox dəyər verər və hər ova çıxdıqda onu da özü ilə aparardı. Xaltasını ləl-cəvahirlə bəzəyib, ayaqlarına qızıl və gümüşdən halqalar, bilərziklər keçirmişdi. Belinə də atlasdan bir çul geydirmişdi.

Yenə bir gün padşah onu da yanına alaraq saray ərkanı ilə ova çıxdı. Xaltanın ipək ipi əlində, özü də at üzərində vüqarlı bir şəkildə irəliləyən sultan sevincli idi. Birdən kefini pozacaq bir hal diqqətini çəkdi. Çox sevdiyi köpəyi padşahını unudaraq başqa bir şeylə məşğul idi. Padşah məhzun bir şəkildə əlindəki ipək ipi çəksə də it gəlmədi; önündəki sümüyü gəlmirməyə davam etdi. Bu hal qarşısında heyran və hiddətə qapılan padşah bağıraraq:

“–Hüzurumda məni unudaraq necə başqa şeylə məşğul ola bilərsən?!” – dedi.

Köpəyinin vəfasızlığı və nankorluğu qarşısında padşah çox üzülmüşdü. Bir köpək də olsa məzur görüb əfv etməyi düşünmədi. Çünki o qədər ikram, izzət və ehsan qarşısında unudulmasının səbəbi sadəcə bir sümük idi. Qəzəblə:

“–Yol açın bu ədəbsizə!” – dedi.

Qafil it bu hiddətin mənasını anladı, ancaq artıq gec idi, edəcək bir şey qalmamışdı. Ətrafındakılar padşaha:

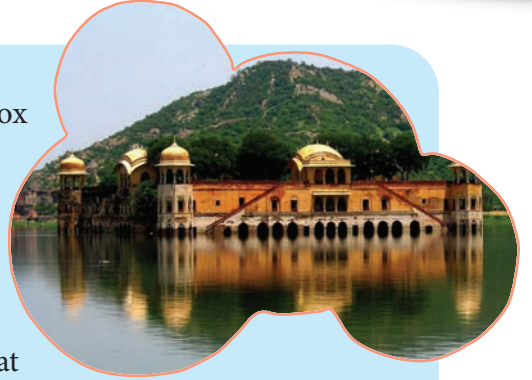
“–Sultanım, üzərindəki mücövhər, qızıl-gümüş nə varsa hamısını alıb elə buraxaq!” – dediklərində padşah:

“–Xeyr! Qoy elece getsin!” – dedi.

Ardından əlavə etdi:

“–Bu halda getsin! Bu halda getsin ki, ucsuz-bucaqsız və qızmar səhralarda qərib, ac və susuz qalsın; onlara baxaraq itirdiyi izzət və lütfərin acısını yaşasın!..”

Fəridəddin Əttarın nəql etdiyi, Allahın verdiyi nemətlərin qədrini bilməyib bəsit, fani və dəyərsiz mənfəətlərin ardına düşərək həlak olan insanların halını əks etdirən bu qissə doğrudan da ibrətlidir.

Bir nəfər Vəhb bin Münəbbihdən soruşdu:

“Lə iləhə illəllah sözü cənnətin açarı deyilmi?” O da bu cavabı verdi:

“Doğru deyirsən. Ancaq dişsiz açar olarmı? Dişləri olan açarın varsa qapı açılır, yoxsa bağlı qalar, açılmaz.”

Uludağ Universiteti İlahiyyat fakültəsi təsəvvüf kafedrasının müdiri Prof. Dr. Mustafa Kara: EŞQ ÖLMƏZ, EŞQLƏ ATILAN “İMZA”LAR SİLİNMƏZ

Əhməd Yəsəvinin məndə oyatdığı ilk təəssürat türklərin ən qədim piri olmasıdır. X əsrdə islamla tanış olan türklərin könlünü aydınladan məənəviyyat böyüklərinin ən əski və ən məşhuru Əhməd Yəsəvidir. Türklər onun söhbət və hikmətlərinin işığı altında Allahı, Rəsulullahı və insanı tanımışlar.

İrfan: Möhtərəm Mustafa bəy, ilk növbədə bir az özünüz haqda məlumat verərdiniz mümkünsə!

Mustafa Kara: 1951-ci ildə Rizədə dünyaya göz açmışam. İbtidai sinfi və həfzliyimi orada bitirmişəm. 1970-ci ildə İstanbul İmam Xətib məktəbindən, 1974-cü ildə Kayseri İslam Akademiyasından məzun oldum. Şebinkarahisar və İspir liseyində müəllimlik etdim.

1977-ci ildə Bursa İslam Akademiyasında təsəvvüf tarixi assistenti olaraq işə başladım. 1983-cü ildə “İbn Teymiyyəyə görə İbn Arabi” adlı elmi işimi müdafiə edərək doktor oldum. 1989-cu ildə dosyent, 1994-cü ildə professor oldum. İndiyə qədər Uludağ Universitetinin İlahiyyat fakültəsində təsəvvüf kafedrasının dekanıyam. İxtisasımla bağlı tələf, tərcümə əsərlərim çap olunmuşdur. Dörd övladım, dörd nəvəm var.

İrfan: Xoca Əhməd Yəsəvi ilə bağlı keçirilən simpozium münasibətilə Azərbaycana gəlmisiniz. Xoca Əhməd Yəsəvinə qısaca olaraq necə anlamalıyıq? Yəsəvi yaşadığı həyat tərzini və xidmətləri ilə bizə nə söyləyir?

Mustafa Kara: Əhməd Yəsəvinin məndə oyatdığı ilk təəssürat türklərin ən qədim piri olmasıdır. X əsrdə islamla tanış olan türklərin könlünü aydınladan məənəviyyat böyüklərinin ən əski və ən məşhuru Əhməd Yəsəvidir. Türklər onun söhbət və hikmətlərinin işığı altında Allahı, Rəsulullahı və insanı tanımışlar. Qısaca olaraq deyə bilərik ki, “imanın dadı” deyilən ne-

mətə qovuşmuşlar. Onun xidmətləri olmasaydı babalarımızın islamla aydınlanması daha uzun illər çəkəcəkdi. Onun hikmət və söhbətlərinin ən əsas xüsusiyyətlərindən biri “tədricilik”dir. Yəni insanlara dini əsasları yavaş-yavaş və onların anlama səviyyələrini diqqətə alaraq anlatmaq. Çünki insanlar daha öncə bağlandıqları dini anlayış və alışqanlıqları birdən tərk edə bilmirdilər. Dolayısıyla müridlərin səbirli və mülayim olmaları gərəkli idi. Əhməd Yəsəvi həzrətləri də bu xüsusu nəzərə almış və ona görə hərəkət etmişdir. Beləliklə də babalarımızın qəlbini fəth etmişdir. Qəlblərini “kir” və “pas”lardan təmizlədikdən sonra orada din, iman və əxlaq toxumları əkməmişdir. Bu toxumları ixlasla əkdirdi üçün min ilə yaxındır cücərib boy atmaqda və bərəkətlə öz bəhrəsini verməkdədir. Buna görə də, bütün əngəllərə baxmayaraq “Məkkədə Məhəmməd, Türküstanda Əhməd” cümləsi heç bir vaxt unudturula bilməmişdir. Çünki eşq ölməz, eşqlə atılan “imza”lar silinməz.

İrfan: *Təsəvvüfi həyat müasir insana çox uzaq görünür. Müasir həyatla təsəvvüfi həyatı sintez etmək sizcə nə qədər mümkündür?*

Mustafa Kara: Təsəvvüfi həyatın müasir insana uzaq görünməsi araya girən qalın və qara “pərdə”lər səbəbiylədir. Kapitalist və materialist dünya insanı lüzumsuz sahələrdə dolaşdırdığı üçün ruhunun ehtiyaclarını ciddiylə almamaqda, bütün diqqətini pul və maddəyə çəkərək onu hey-rətə salmaqdadır. Bu çəşqınlıqdan qurtulmaq üçün insanın ruh və bədənini birlikdə dəyər vermək lazımdır. Dinin təməl hədəfi ruhumuz olduğu kimi təsəvvüfün də əsas məqsədi ruhu tərbiyə etməkdir. İnsani dəyərləri mənimsəmək və inkişaf etdirmək üçün ruhi qabiliyyətlərimizi bir ustadın rəhbərliyi altında gözəlləşdir-

məliyik. Bunun da birinci şərti mənəvi dəyərlərə əhəmiyyət verməkdir. İman və ibadəti həyatın “vazkeçilməz” ünsürü olaraq görməkdir.

Müasir insanla təsəvvüfün sintezi üçün insana “özünü tanıma” fürsəti verilməlidir. Çünki “özünü tanıyan Rəbbini tanıyır”. Bu “tanıma” üçün insanın özünə qayıtması, özünü tapması lazımdır. Başqa bir ifadə ilə insanın “qəflət yuxusu”ndan oyanması lazımdır. Təsəvvüfi həyatın birinci pilləsi ümumiyyətlə “tövbə” olaraq ifadə olunur. Bəzi təsəvvüfçülər isə tövbədən əvvəl bir pillənin də olduğunu qeyd edirlər. Yakaza, yəni oyanma. Bir növ qəflətdən silkinmə halı. Çünki yuxuda olan adam tövbə edə bilməz. Haqqa və həqiqətə yönələ bilməz. Doğru və gözəl olanı tapa bilməz. Əcdadımızın dualarını xatırlayıram: “Allah hər

Dinin təməl hədəfi ruhumuz olduğu kimi təsəvvüfün də əsas məqsədi ruhu tərbiyə etməkdir. İnsani dəyərləri mənimsəmək və inkişaf etdirmək üçün ruhi qabiliyyətlərimizi bir ustadın rəhbərliyi altında gözəlləşdirməliyik.

birimizi qəflət yuxusundan oyandırсын!” deyərdilər.

İrfan: Gün keçdikcə Mövlana Cəlaləddin Rumi, Yunus Əmrə, Əhməd Yəsəvi, Yəhya Şirvani kimi mənəvi səmamızı nurlandıran böyük insanların yüzillər bundan əvvəl ifadə etdikləri düşüncələr daha da əhəmiyyət qazanır. Bu gün sözünü etdiyimiz bu insanları necə dəyərləndirməliyik?

Mustafa Kara: Böyük şəxsiyyətlərə çox şey borcluyuq. Çünki onların yandırdığı məşəl hələ də yolumuzu nurlandırır. Onların nəzm və nəsr əsərləri hələ əlimizdə, evimizdə və könlümüzdədir. Onların xəbərdaredici tənbehləri öz aktuallığını itirmədən əldən-ələ, dildən-dilə, nəsil-dən-nəslə ötürülərək yaşadılmaqdadır. Onlar bizi canlı və diri tutmaqda, ruhumuza yeni pəncərələr açmaqdadır.

Bu kamil insanları sadəcə anmaq deyil, anlamaq lazımdır. Çünki onları anlamaq özümüzü anlamaqdır. Onları tanımaq özümüzü tanımaqdır. Onların daxili zənginliyini köüllərimizə əks etdirə bilməzsək cansıxıcı bir “tamaşa” oynamaqdan başqa bir şey etməmiş olarıq. Bu təhlükəyə Mövlana Cəlaləddin Rumi səkkiz yüz il bundan əvvəl diqqət çəkmişdir: “*Hər kəs mənə özünə dost bildi. Fəqət içimdəki sirləri heç kim araşdırmadı.*” Böyük insanların əsərlərini oxumağın, könlül sultanlarının qəbirlərini ziyarət etməyin əsas məqsədi onların yaşadığı üstün əxlaqı yaşamaq olmalıdır. Əks təqdirdə öz-özümüzü aldatmış olarıq. Hazır sərmayəmizi zay etmiş olarıq. Onların əsərlərini tam anlaya bilmək üçün zehniyyətimizi “*hazır*” hala gətirməliyik. Niyyətimizi xalis tutmalıyıq. Əks təqdirdə “*barzar*”dan alver etmək mümkün olmaz.

İrfan: İmam Rəbbaninin “*Dər təriqi-nəqşibəndi lazım aməd çarı-tərk Tərki-dünya, tərki-uqba, tərki-həsti, tərki-tərk*” beytində də ifadə edilən “*tərk*” müvazinəti necə qurulmalıdır?

Mustafa Kara: Bu beyt təsəvvüfi yolçuluğun nəticədə Allahdan başqa hər şeydən vaz keçməyə dayandığından xəbər verir.

Eyni zamanda yolçuluğun bir anda olmayacağına, bunun müəyyən mərhələlərə mümkün olacağına işarə edilir. Bu yolda

Təbii həyata baxdığımız zaman görəcəyik ki, dünyanı və təbiəti kirlətmədən yaşamaq mümkündür. İnsani həyata baxdığımız zaman görəcəyik ki, yeraltı və yerüstü sərvətləri hamımıza bəs edəcək qədər bol və zəngindir.

yürüşə çıxmanın birinci mərhələsi dünyanı tərk etməkdir. Bu ifadə heç bir iş görməmək, çalışmamaq mənasına gəlmir. Dünyadakı həyatın gərəyi olan işləri görmək, lakin əsas vəzifəmizi unutmamaq lazımdır. Mala, mülkə sahib olmaq, amma mal və mülkün bizə sahib olmaması deməkdir. Dünyanı tərk etməyin içində axirəti unutmamaq, hesab gününü yaddan çıxarmamaq da var. Əsas məqsədsə axirət deyil. Allahın rızasını, axirəti də yaradan Yaradıcının xoşnudluğunu qazanmaqdır. Bu yola girən Allah dostu ən sonda elə bir məqama yüksəlir ki, artıq orada “*tərk etmək*” sözünün özü artıq sayılır. “*Tərk etmək*” mövzusunı araşdırmaq özü yersiz görülür. Çünki o məqam qəlbi hüsur və kamalın zirvəsidir. Orada yalnız Fəcr surəsinin son ayələri duyulur: “*Ey xatircəm*

olan insan oğlu, dön Rəbbinə! Sən Ondan razı, O da səndən razı.” Bu halın ifadəsi dərviş Yunusa görə belədir:

Ballar balını buldum

Kovanım yağma olsun!

İrfan: Müasir insan daima arayış içindədir, daima mənəvi bir susuzluq, xoşbəxt olma andişəsi içindədir. Biz nəyi gözdə edirik ki, həqiqətə gedən yolları və əbədi xoşbəxtliyi tapa bilmirik?

Mustafa Kara: Əsas məsələ bundan ibarətdir ki, müasir insanın əlinə verilən “yol xəritəsi” doğru deyildir. Beynəlxalq sərmayə öz kapitalını daha da artırmaq üçün bərbəzəkli xəritələrlə bizi aldatmaqdadır. Sanki bir ilğım kimi bizi arxasınca sürükləməkdədir. Yüyürə-yüyürə üstünə getdiyimiz yerin bir “ilğım” olduğunu bildikdən sonra “yeni model”lərlə bizi yeni bir ilğıma apararaq özümüzdən uzaqlaşdırmaqdadır. Nəticədə bir ilğımdan o birinə qaçan çəşqin bir insan vəziyyətinə düşməkdəyik. Bu gülünc vəziyyətdən xilas olmaq üçün hər şeydən əvvəl “reklam”ın öldürücü təsirindən xilas olmalıyıq. Çünki reklam ehtiyac olmayan şeyləri ehtiyac halına gətirən bir mexanizmdir.

Təbii həyata baxdığımız zaman görə-cəyik ki, dünyanı və təbiəti kirlətmədən yaşamaq mümkündür. İnsani həyata baxdığımız zaman görə-cəyik ki, yeraltı və yerüstü sərvətləri hamımıza bəs edəcək qədər bol və zəngindir.

Əsas xəstəliyimizin adı isə acgözlükdür. Allah bu həqiqəti Təkasur surəsinin ilk ayəsində qeyd edir. Acgözlük və israf bizi və içində yaşadığımız dünyanı “ölümə” sürükləyir. Başqa ifadə ilə desək, insan həm kirlənir, həm də kirlədir. Üstündə oturduğu budağı kəsir. Sərvət və şöhrət şəhvəti onu başqa vadilərə sürükləyir. Təzadlar içərisində boğulur. Bir tərəfdən ağır sənaye qurur, digər tərəfdən ekologiya deyir. Bir tərəfdən silah fabrikləri qurur, digər tərəfdə sülhdən danışır.

İrfan: Təsəvvüf bir həyat disiplini, yoxsa olması gərəkən həyatdır?

Mustafa Kara: Yuxarıda dediyimiz kimi dinin hədəfi ruhumuzun və könlümüzün tərbiyəsidir. İslam dininin maddi həyatla bağlı qoymuş olduğu əsaslar da “kamil mö-

min” olmağın ünsürləri olaraq dəyərləndirilməlidir. Təsəvvüf insanı dediyimiz şəxslər bu mövzuda möminlərə yardım etməkdə, inkişaf etdirdikləri yol və üsullarla onlara işıq saçmaqdadırlar. “Təsəvvüf əxlaqdan ibarətdir” tərifi bu deyilənləri dəstkləməkdədir. Başqa cür ifadə edərsək. Təsəvvüfi təlim bir təcrübənin tətbiq olunmasıdır. Yəni daha əvvəl bu yolu qət etmiş olanların öz təcrübələri ilə başqalarına yardım etmələridir. Dini həyat başdan sona bir disiplindir. Zamanı düzgün dəyərləndirməkdir. Səhərin və gecənin haqqını verməkdir. Bilindi ki təsəvvüfi təlim işə üç mövzuya diqqət cərkərək başlar: yemək, yatmaq, danışmaq. Yeyib-içməyimizə, istirahətimizə, əyləncəmizə və ağzımızdan çıxan sözlərə diqqət etmək...

İrfan: Bir müsəlman təsəvvüf olmadan islamı yaşaya bilməzmi?

Mustafa Kara: Təbii ki, yaşaya bilər. Təsəvvüf bir vasitədir, məqsəd deyil. Məqsəd Allahın istədiyi kimi bir bəndə olmaqdır. Bunun qaydaları Qurani-Kərimdə və hədisi-şəriflərdə göstərilmişdir. Bu əsasları “bilən bir insan”ın rəhbərliyi ilə öyrənən mömin, ixlasla bunları yerinə yetirən müsəlman kamala çatma bilər. Allahın sevdidiyi və razı olduğu bir qul ola bilər.

Kamil bir imana sahib ola bilmək üçün təsəvvüf yolu da seçilə bilər. Onun da özünəməxsus üsul və metodları var. Bunları bir mürşiddən öyrənmək lazımdır. Qısa olaraq ifadə etmək lazımdırsa təsəvvüfi yola girmək fərz də deyil, haram da. Yaratılışı və sahib olduğu mədəni vəziyyəti münasib olanlar bir mürşid axtarırlar. Fikir və davranışlarıyla qəlbini fəth edən birini tapdıqda arzusunu dilə gətirirlər. Mürşid də münasib görərsə qəbul edər və birlikdə “yol”a çıxırlar. Əsas iş mürşidə bağlandıqdan sonra başlayır. “Böyük cihad”ın müvəffəqiyyətlə sona çatması üçün ciddi bir riyazət və mücadilə həyatı keçirmək lazımdır. Şərtlərinə riayət edilmədikdə bu döyüşdə məğlub olmağı da unutmamaq lazımdır.

Reportaj: Salih Zeki Meriç

“SAHİLƏ ÇIXMAYAN GƏMİ...” VƏ YA BİR AİLƏNİN QƏMLİ TARİXÇƏSİ

İçərişəhər... Tariximin daş yaddaşı... Üstünə şığıyan göydələnlərdən qorunmaq üçün kürək-kürəyə verərək düşmənlə vuruşan babalarım kimi bir-birinə söykənən, yaşı belli olmayan evlər... Qədim Bakım!.. İçərişəhərim!.. Ətrafdakı səsküydən yuxusu qaçan, doğma Xəzərin həzin laylası, xoş pıçiltısı üçün qəribəyən iç şəhərim!.. Göydələnlərin yürüşündən, daşüreklilərdən xalqın daş yaddaşını, daş xatirələrini qorumağa çalışan qədim qala divarları... Daşlarına babalarımın nə-rəsi, hayqırtısı, nənələrimin laylası, sevinc və kədəri, gülüş və göz yaşları, ahı hopmuş qala divarlarım...

Bu qala divarları nələrin şahidi olmayıb, nələri görməyib?

Vaxt olub başımızı öz qılıncımız kəsib, vaxt da olub yad qılıncı... Şah İsmayılın Bakını alarkən kəsdirdiyi başların qala bürcələrindən atıldığını da görüb, Bakı xanı tərəfindən öldürülən rus generalı Sisyanovun kəsik başını da... 1918-ci ildə erməni vəhşətini də yaşayıb, 1990-cı ilin 20 yanvar dəhşətini də...

Bu qala divarlarının daş yaddaşına bir ailənin faciəsi də həkk olunub. 1937-ci ilin soyuq noyabr ayında zorla ciyərparalarından – üç oğlu, bir qızından – ayrılan bir ananın faciəsini... Bir ailənin faciəsini... Dövrünün tanınmış yazıçı, tənqidçi və mühərriri Hüseyn Sadiqlə (Seyid Hüseyn)

*Aman ya Rəbb, nə halətdir tutulmuş qəlb qan ağlar,
Gəlib nitqə dedi zarım, edər dərdin bəyan ağlar,
...Havada ağlayan quşlar, görərkən qəmli əhvalı
Gül ağlar, bülbül ağlar, həm nihal gülüstan ağlar.*

(Ümmügülüm)

bəzən həzin, bəzən kövrək, bəzən üsyankar şeirlər yazan ömür-gün yoldaşı Ümmügülümün faciəsini...

Qala divarlarının daş yaddaşına hopmuş bu faciəni oxumaq üçün bir ipucu axtarıram.

İçərişəhərin fikirlərim kimi dolaşq, dar küçələri ilə addımlayıb mavi Xəzərin sahilinə çıxıram. Göz yaşlarından suları daha da şorlaşan dənizin şiltaq ləpələrinin pıçiltısını eşidirəm.

Qumlu sahillərimdə yerləşən onlarla kənddən biri olan Novxanıda əsrin sonuncu ilində - 1899-cu ildə - Molla Əbdüləzzizin evində bir qızcığaz doğuldu. Kən-

din nüfuzlu Rəsulzadələr ailəsinin bu kiçik üzvünə mübarək Peyğəmbərimizin qızı Ümmügülümün adını verdilər. İllər keçir, bu kiçik qızcıgöz böyüyürdü. Zahirən yaşadlarından bir o qədər fərqlənməsə də, daxilən onlara bənzəmirdi. Kiçik sinəsində böyük bir sevgi vardı. Ürəyi vətən sevgisiylə döyünür, şanlı tarixə malik türk ellərinin keçmişini ilə öyünür, bugününə acıyır, yas tuturdu. Bu sevgi şeirə çevriləndə Ümmügülüm təxminən 9-10 yaşlarında idi. Atasının xeyir-duası, şeir xirdələrinin tərifləri, qələm sahiblərinin xoş sözləri ona əlavə bir güc verdi. Şeirləri dövrün mətbuatına ayaq açdı. İmzası “Açıq söz”, “İqbal”, “Yeni İqbal” qəzetlərində görünməyə başladı. “Qurtuluş” jurnalının elan etdiyi müsabiqədə “Solğun çiçək” hekayəsi mükafat aldı.

“Aslanın erkəyi, dişisi olmaz” deyib atalarımız. Ümmügülüm də düşməndən öc almaq istəyən bir aslan kimi müasirlərini, yaşadlarını mübarizəyə səsləyir, əcdadın şanlı keçmişini onlara bir daha xatırladır, babaların öyüdünü unutmamağa çağırırdı:

Ey türk, sən ey qəhrəman, igid oğlu türklərin

Şanlı ulu babanın öyüdünü unutma!

Sən də yürü o yolu, ad çıxarsın əsgərin

Ulular ardınca get, başqa bir yolu tutma!

Bu çağırış, bu şüar “Özünə qayıt türk oğlu, sən özünə qayıdanda böyük olursan” demək idi.

Yazıb-oxumağı atasından öyrənən, heç bir orta və ali təhsili olmayan Ümmügül-

sümdə fitri bir istedad vardı. Bakı kəndlərinə xas olan klassik ədəbiyyata, əruz vəzninə bağlılıq onda da hiss olunurdu. 15 yaşı olarkən yazdığı “Təsəlli” şeirində əruzun bütün incəliklərini gözləyərək mükəmməl bir əsər yazmışdı. I Dünya müharibəsinin başlanması ilə bəşəriyyətin düşdüyü fəlakətlərdən, müharibənin törətdiyi dəhşətlərdən, amansız ölümlərdən, yarımçıq arzulardan ürək ağrısı, ürək yangısı ilə söz açdı bu şeirində:

Cəfayi-çərx ilə yeksər dağılmış gülşəni-amal,

Bu əhvali-ciyərsuzi görən piri-cavan ağlar.

Yaşı, həyat təcrübəsi az olsa da ağı qara-dan, dostu düşməndən ayıra bilirdi. Axı, doğma məmləkətində, qonşu ölkələrdə baş verən bütün hadisələr demək olar ki, hər gün gah onların, gah da əmisigilin evlərində bəzən səhərə qədər müzakirə edilir, doğma vətəninin xilasını üçün yollar aranır. “Müsavət” partiyasının yaradıcılarından biri olan M. Ə. Rəsulzadə onun həm əmisi oğlu, həm də bacısı Ümmülbənnunun əri idi. Bu səbəbdən Azərbaycanda, eləcə də dünyada baş verən ictimai-siyasi hadisələrdən daha tez xəbər tutur, həmin məsələləri bu və ya digər dərəcədə şeirlərində işıqlandırmağa çalışırdı. Azərbaycana həmişə yağlı tikə kimi baxan, Bakıdan, Bakı neftindən əl çəkmək istəməyən Rusiyanın işğalçı siyasətinə qarşı çıxır, kin və küdurətini gizlədə bilmirdi:

Ey buzlu şimaldan qopan ruzigar!

Toxunma qəlbimə, atəşi parlar.

Yazıb-oxumağı atasından öyrənən, heç bir orta və ali təhsili olmayan Ümmügülümündə fitri bir istedad vardı. Bakı kəndlərinə xas olan klassik ədəbiyyata, əruz vəzninə bağlılıq onda da hiss olunurdu. 15 yaşı olarkən yazdığı “Təsəlli” şeirində əruzun bütün incəliklərini gözləyərək mükəmməl bir əsər yazmışdı.

*Sakın, gəlmə, səni nəfəsim boğar,
Dəf ol! Vətənimdə görəməm səni...*

1918-ci ilin mart qırğınına yaşayan şairə
“qara sellər altında türk elinin səadətinin
xanımının yıxıl”dığını görür. Gözü qar-
şısında:

*“Dalğalanan qan içində, girdabların
ağzında*

*Qəhrəmanlar çapalayır, mərd igidlər can
verir.”*

Doğma anası qədər sevdiyi vətəninin,
yurdunun bu halına tab gətirmir, vətən
imdad diləyən körpəyə dönür gözündə.
Şəfqətli bir ana kimi ürəyisində körpəni,
vətəninə oxşayır:

*“Uf, sevgili yurdcığazım, dözəməm bu
kədərə” – deyərək əsrlərin o üzündə qal-
mış qılıncını arayıb, türkün türkdən başqa
dostunun olmadığını bir daha dərk edərək
dağların o tayındakı qardaşlarını səsləyir:*

*Nerdə mənim ardı-önü
Düşməni kəsən qılıncım,
Nerdə igid qardaş, nerdə
Adına “Can” dediyim,
Neçin sınımış biləklərim,
Nerdə mənim o gücüm,
Neyçün gəlməz böyük ordu,
Neyçün gəlməz sevdiyim?*

Ümmügülüm həmvətənləri kimi türk
ordusunun “Yollarını bəklərəm” deyir. Qaf-
qaz İslam Ordusu haraya yetişir. Bakını
bolşevik-daşnaq birləşmələrinin əlindən
alır, dərdləri unutturur:

*Gəldin iştə, gözlərimin yaşlarını qu-
rutdum,*

*Nəvazişin ovunmayan qərib ruhu ox-
şadı.*

Çox güman ki, həmin il bu şeirdən əv-
vəl yazdığı “Dərdli nəğmə” şeirində də şa-
irə Anadoluya üz tutur, vətəninə düşdüyü
bəlalardan qurtarmaq üçün türk ellərini
haraylayır. Böyük Turanı soruşur:

*Məskənimiz bir fəlakət ocağı,
Bəstərimiz fırtınalar ocağı
Sönmüşmüdür əcəb yurdun ocağı
Anadolu nerdə, Turan nərədə?*

Yeri gəlmişkən, bu misraları A. İldırım
bir ana südü kimi içməli idi ki, çox sonralar
“Türkün dastanı” şeirində:

*“Harda qopuz, harda qırıq kaman hey?
Harda böyük vətən, harda Turan hey?”*
–deyə biləydi.

Həmin dövrdə ürəyində vətən sev-
gisiylə yanaşı başqa bir sevgi də cücərib
boy atırdı. Şeirlərində Sübhü Sadiq deyə
müraciət etdiyi Seyid Hüseynin sevgisi...

Həyat 1887-ci ildə İçərişəhərdə anadan
olmuş Seyid Hüseynin üzünə gülməmişdi.
Atası Mir Kazım bədbəxt bir hadisə nə-
ticəsində vəfat etmiş, anası bir qızı və üç
oğlunu baba-nənə ümidinə qoyub ərə get-
mişdi. İçərişəhərdə böyük nüfuz və hör-
mət sahibi olan baba yeganə oğlunun yadı-
garlarının üstündə yarpaq kimi əsmiş, on-
ların boya-başa çatması üçün əlindən gə-
ləni əsirgəməmişdi. M. Mahmudbəyovun

“rus-müsəlman” məktəbini bitirəndən sonra “Təzə həyat”, “Kaspi” qəzetlərinin mətbəələrində mürəttiblik edən S. Hüseyn öz işgüzarlığı və inadkarlığı sayəsində qısa bir müddət ərzində mətbuatda öz sözünü deməyə başlamışdı. Əvvəlcə “Bəhlul” və “Kəlniyət” jurnallarının nəşiri olan S. Hüseyn daha sonra “İqbal” qəzetinin baş redaktoru olur. Məqalə və hekayələri ilə tanınmağa başlayır. Elə Ümmügülslümlə tanışlığı da qəzet vasitəsilə olur. Əvvəlcə Ümmügülslümün şeirlərini bəyənir, sonra da özünü. Nişanlanırlar. Lakin müxtəlif səbəblərdən toy bir neçə dəfə təxirə salınır. Və bir-birinə “məftun olub odlara yanan” bu iki qəlb ayrılıqdan usanır, həsrətə, hicrana dözə bilmir, Ümmügülslümün dodaqlarından bu misralar süzülür:

*Hər anım intizar, hər günüm həsrət,
Bilməm məhəbbətim nasıl məhəbbət?
Yetişir əl verir, sayğısız firqət,
İstəməm mən səni artıq usandım.*

Buna rəğmənin bu iki insanın bir-birinə olan sevgisi vətən sevgisinin yanında haradasa kölgədə qalırdı. Ümmügülslümün şeirlərində milli ruh üstünlük təşkil edirdi. Bu şeirlərə vətənpərvərlik hakim idi.

1918-ci ildə müstəqilliyini elan etmiş Azərbaycanın uğurlarına sevinən şairə milli ordunun yaranmasını alqışlayaraq “Əsgər analarına” müraciət edir:

*“Ey möhtərəm validə!
Əvət sən də oğlunu doğurduğun günündə,*

*Həyatının müqəddəs borclarını bitirdin
Sən o sıcaq bağrında arslanları yetirdin.
Sənin o göz nurunu əziz vətən bəklilər
Mane olma o gəncə, burax hər bə gediyor.”*

1920-ci ilin mart ayında qarşı düşmənimiz olan ermənilər növbəti dəfə Qarabağ-

da iğtişaş törətdilər. Məşhur generallar S. Mehmandarov və Ə. Şıxlınskinin rəhbərlik etdiyi milli ordu hissələri mart ayının sonunda düşmənin üzərində qələbə qazandı. Ümmügülslüm “Yurdumun qəhrəmanları”-nı yeni qələbələrə səsləyir:

*Millətiyçün kim qorxmasa qovğadan,
Həyat eşqi verər ulu yaradan
Odur sizə kömək, əmin olunuz,
Yürüyünüz, mərdlik zəfər bulunuz.*

Nə yazıq ki, bu arzu və istəklər ürəklərdə qaldı. Müstəqilliyimizə son qoyuldu. Rus-bolşevik işğalı gerçəkləşdi. Gəncə qiyamı qeyri-bərabər döyüşdə qan içində boğuldu. Üçrəngli bayrağımız şəhid qanlarından qan-qırmızı oldu. Ayımız-ulduzumuz görünməz oldu. “Al-yaşılı bağlarımda çiçəklər” açmadan soldu.

Ümmügülslüm istəməsə də o acı günləri yaşadı. Ürəyində acı bir inilti daşıya-daşıya yaşadı. Qəhər, hıçqırıq onu boğdu. Yüksəklərdən endirilən Bayrağı üçün ağ dedi:

*Yazıq səni Bayrağım, endirdilər öyləmi?
Səni yıxıb devirən o zəhərli ruzigar,
O haqq yeyən haqsızlar, vəhşilər, tanrısızlar,*

Yanar ocağımı da söndürdülər öyləmi?

Baş verənlərə, gördüklərinə, olanlara inanmır, inanmağı gəlmir müstəqilliyimizin itirildiyinə. Müstəqilliyinmi, yoxsa işğalınmı yuxu olduğunu ayırd edə bilmir. Amma bir şair fəhmi ilə hiss edir ki, türk ellərinin qara günləri başlayır, qapısı bağlanır:

*Bir rüyamı oldu o gördüklərim həpisi?
Bağlandımı üzümə türk elinin qapısı?*

Nəbilər sultanının son çiçəyi HZ. FATİMƏ(r.a)

Hz. Fatimə (r. a) Nəbilər sultanının son çiçəyi, Rəsulullah (s.ə.s)-in dünyada nəslini davam etdirən nur, qızlarının ən kiçiyi, cənnət xanımlarının incisi və baş tacı... Cənnət gəncləri Hz. Həsən və Hüseyin anası... Ümmətin xanımlarının seyyidəsi, Cənnət hurilərindən xanımlar xanımı olan bu iffətli qadın bisətdən təxminən bir il əvvəl Məkkədə doğulmuşdur. Peyğəmbərimiz ona Fatimə adını qoydu. Əbu Hüreyrənin rəvayət etdiyi bir hədisi-şərifdə *"Onu sevənləri Uca Allah cəhənnəmdən uzaqlaşdıracağı üçün qızıma Fatimə adını qoydum"* buyurduğu bildirilmişdir. Fatimə sözü *"süddən kəsilmiş"* deməkdir. O, Zəhra və Bətül ləqəbləriy-

lə tanınır. *"Zəhra"* ağappaq üzlü, ağ, parlaq və aydın üzlü, *"Bətül"* isə dünyəvi həvəslərdən uzaq, ibadət üçün özünü Allaha yönəldən, iffətli və namuslu qadın deməkdir.

Hz. Fatimənin uşaqlığı ilə bağlı rəvayətlər azdır. Hz. Fatimənin uşaqlığı atasının yanında keçdiyi üçün atasına edilən əzab-əziyyətləri çox görmüş və İslam uğrunda çəkilən əziyyətlərə fədakarlıqla dözməyi hələ kiçik yaşlarından öyrənmişdi. Hz. Fatimə elm, mülayimlik, ədəb, nəzakət və gözəl əxlaq kimi İslami tərbiyəni Peyğəmbər atasından və anaların sultanı Hz. Xədicədən aldı. Uşaqlığı qüreyşin zülm, təzyiq və məhrumiyyətləri içərisində keçdi. Hələ ömrünün ba-

Fatimeyi-Zəhra (r.a) anamızın həyatı qiyamətə qədər gəlib keçən mömin xanımların dərs alacağı ibrətlərlə, əxlaqi keyfiyyətlərlə zəngindir. Onun ailə həyatı, ev işlərindəki məharəti, yoldaşına qarşı səmimi və sevgilə dolu xidmətləri, qonşuluq münasibətləri, elm, irfan və infaqı zəmanə insanına gözəl ibrət dərsləri verməkdədir.

harını yaşayarkən anasını itirdi. Məkkədə müsəlmanlara edilən zülmün və əzabların artması nəticəsində atasına hicrət izni verildi. Beləliklə ailəsi ilə bərabər uşaqlıq və gənclik illərini keçirdiyi Məkkəyi-Mükərrəməyə vida etdi. Hicrət edərək Mədinəyi-Münəvvərəyə köçən müsəlmanlar hüzur içində yaşayırdı. Artıq Fatimə 16-17 yaşına gəlmişdi. Artıq Peyğəmbər qızına elçilər gəlməyə başlamış, Hz. Məhəmməd isə gələnlərə *"Fatimə haqqında Allah təalanın əmrini gözləyirəm"* deyərək hər dəfə bu şəkildə *"Xeyr"* cavabını vemişdi. Nəhayət Hz. Əlinin evlənmək niyyəti ilə gəldiyini və Hz. Fatiməni istəməsini görən Peyğəmbər (s.ə.s)-in üzü gülmüş və *"Ey Əli, Uca Allah özü Fatiməni sənə nikahlamışdır. Səndən əvvəl bir mələk gəlib məsələni mənə xəbər verdi"* buyurmuş və hicrətin 2-ci ilində 400 misqal gümüş mehir ilə onların nikahlarını kəsmişdir. Bununla onun üçün yeni həyat başladı. Nurlu bir ocaq, səmimi bir yuva quruldu. Bu yuvada *"seyid"* və *"şərif"* ünvanlarıyla bəxtiyar insanlar dünyaya gəldi. Seyidlər nəslinin qaynağı olan bu ailə məhəbbət və sevgi dolu bir yuva oldu. Gənclərə nümunə olan Hz. Həsən və Hz. Hüseyin məhz bu ailədə sevgi, şəfqət, mərhəmət, nəzakət kimi üstün əxlaqi keyfiyyətlərlə yetişdi. Enişli-yoxuşlu həyat yollarında başlarına gələn hər şeyə səbir və riza göstərərək ailə səadəti əldə etdilər. Hz. Fatimeyi-Zəhra əl dəyirmanında arpa üyüdüb çörək bişirər, yeməyini hazırlayar, evinin təmizliyinə diqqətlə fikir verərdi. Hətta dəyirman çevirməkdən ovuclarının içi qabar bağlamışdı. Amma qıtlıqdan, yoxsulluqdan heç vaxt şikayət etməmişdir. Peyğəmbər qızına layiq zahidanə bir həyat yaşamışdır. Peyğəmbərimizin şərəfli və nəcabətli nəslə Hz. Fatimə, Hz. Əli, Hz. Həsən və Hz. Hüseyinlə davam etmişdir.

Fatimeyi-Zəhra (r.a) anamızın həyatı qiyamətə qədər gəlib keçən mömin xanımların dərs alacağı ibrətlərlə, əxlaqi keyfiyyətlərlə zəngindir. Onun ailə həyatı, ev işlərindəki məharəti, yoldaşına qarşı səmimi və sevgiylə dolu xidmətləri, qonşuluq münasibətləri, elm, irfan və infaqı zəmanə insanına gözəl ibrət dərsləri verməkdədir. Bu gözəl xislətləri səbəbi ilə Peyğəmbər (s.ə.s) onu çox sevər, hərəkət və davranışlarında da qızına bəslədiyi sevgisini açıqca bildirərdi. Hz. Aişənin (r.a) bildirdiyinə görə surət və şəmail, hal və hərəkət yönündən Peyğəmbərə bənzəyən və onun ən çox sevdidiyi insan Hz. Fatimə idi. O, həm də bu yönü ilə *"Binti Əbiha"* yəni *"Atasının qızı"* adını almışdır. Fatimə yanına gəldikdə Rəsulullah ayağa qalxar, onu özü oturdugu yerdə oturdardı. Onu daima gülərlə qarşıları. Bir səfərə gedəndə və ya səfərdən qayıdanda əvvəlcə məscidə girər, 2 rükət namaz qılar, sonra da sevimli qızının evinə baş çəkər, halınəhvalını soruşar, onunla bir müddət söhbət edərdi. Hz. Fatimə (r.a) vəhyin beşiyi sevimli atasının nəsihətlərindən, söhbətlərindən çox istifadə etdi. Rəsulullahın tərbiyəsində və himayəsində böyüdüüyü üçün onun feyzi ilə könlünü doldurdu. Elm, ədəb, həya kimi üstün əxlaqi xüsusiyyətlərlə özünü yetişdirdi.

Rəhmət Peyğəmbərinin vəfatından altı ay sonra Hz. Fatimə xəstələnib yatağa düşdü. Hicrətin on birinci ili Ramazan ayı idi. Halının ağırlaşdığını hiss edən Hz. Fatimə anam dediyi Ümmü Rəfi ilə Hz. Əsma binti Ümeysdən dəstəmaz alması üçün kömək istədi. Sonra yalnız qalaraq Rəbbi ilə dua və niyaz halında ikən ruhunu təslim etdi. Allah bizə Hz. Fatimənin zahidanə həyatından, üstün əxlaqından hissələr ala bilməyi və hamımızı onun şəfaətinə nail etməsini niyaz edirik!

NƏNƏN SƏNƏ QURBAN!

Bir gün yerə sərdiyi salafanda 6 dənə limon olan nənənin “nənən sənə qurban, limonlardan al” dediyini eşidib dayandım. Ətrafımdan keçən lüks maşınlara, işıq saçan dükanlara, bahalı telefon və qiymətli sahiblərinə limonsatan xalanın gözüylə baxdım. Kaş, görməyəydım...

Məktəbin qarşısında günəbaxan tumu, alça qurusu satan yaşlı xalanı demək olar ki, hər gün göürdüm. Satmaq üçün gətirdiyi tumun ağırlığı bir kilo ancaq olardı. Kiçik bir bazar çantası, sini, bir də kiçik taxta oturaçağı... Bu da onun səyyar dükkanı və sərmayəsi. Nə qədər də ölümə bənzəyir. Ölünün də kəfəndən və qəbir daşından başqa nəyi var ki?

Xala ikiqat olmuş halda, dalğın-dalğın bir satdıqlarına, bir də gəlib-gedənə baxır.

Sərmayəsi 3-5 manat olar, ya da olmaz. Sərmayəsi 3-5 manat olan bir ticarətdə malın hamısını sat-san belə qazanc nə qədər olar?

Bir gün “bir manat nədir ki?” –deyən birinə “Bir manatın nə olduğunu get, xaladan soruş! Soyuqdan çatlamış əlləri, qat-qat geydiyi corablarla isitməyə çalışdığı ayaqları və dalğın-dalğın baxan düşüncəli gözləri sənə anlatsın” deyəcəkdim, amma susdum...

Bazarlarda satacağı malı kəndlilərdən alıb satan alverçilər, bir də bağındakı meyvələri vedrəyə, göy-göyörtini də bazar çantasına qoyub gəlmiş kəndlilər var. Bazara gəlib mal satan kəndlilərin günəşdən və yağışdan daldalanmaq üçün çadırları, piştaxtaları yoxdur. Şəhərin mərkəzini varlılar, bazarın ortasını da alverçilər tutar. Şəhərin kənarında kasıbların məskən tutması

kimi, bazarın kənar güşələrində vedrəsini və bazar çantasını önünə qoyaraq gözləyərlər. Alverçilərin boynunun dikliyinə inad edəcəsinə bunların boynu bükükdür. Alverçilər piştaxtadakı çürük malları əl cəldliyi ilə doldurmağa çalışarkən, kənddən gələnlər vedrədəki və bazar çantasındakı malın yaxşısını verirlər, pisini isə dürtüşdürməyə çalışmazlar. Alverçilər sözü yüz cürə oynatmağı bacardıkları halda, bu kəndli xalalar söz qələbəliyi, şişirtmə, hiylə kimi fırıldaqçılardan xəbərsizdirlər. Alverçilər in-

ciməsinlər, amma mal satarkən bir qram artıq verməməyə çalışırlar. Kənddən gələn satıcılarsa malı çəkər və *“sən də bax”* deyərək tərəzini çevirərlər. *“Haqq keçməsin”* deyə 50-100 qram əlavə edər, malını alıb yükünü azaltdığını üçün arxanca xeyir-dua edərlər. Peyğəmbərimiz (s.ə.s) xəsisin yeməyinin xəstəlik, comərdin yeməyinin isə şəfa olduğunu bildirir. Hər nə qədər pulu verilsə də xəsis, haramzadə, hiyləkar insanlardan alınan meyvə-tərəvəzin şəfa ola biləcəyinə inanmıram. Buna görə də bazarda əvvəlcə kəndlilərin olduğu yerə gedirəm. Tumsatan xala kimi bazar çantasının içində 3-4 kiloqramlıq malının satılmasını gözləyən xalaları sevindirmək çox gözəl duyğudur, tövsiyə edirəm. Şəfa olacaq nemətlərlə birlikdə dua da alarsınız. Kənddən gələrək mal satmağa çalışanların çoxu yaşlı qadınlardır. Kim bilir, kimisi dul qalmış, kimisinin xəstəsi var, kimisi uşağını oxutmağa çalışır. Çoxunun da Allahdan başqa kimsəsi yox...

Türkiyədə ibtidai sinifdə oxuduğumuz şarkı var: *“analar çeker yükü kimsenin bilesi yok, gelin çiçek derelim, yollarına serelim, sevgi dolu türkülerle annemize verelim”* –şəklində davam edər. Bazarlarda da yaşlı xalalar çoxdur. Analar çəkər yükü, kimsənin bilmək niyyəti yox...

Bakıda gəzərək əllərində limon satan xalaları yəqin ki, görmüsünüz. Bədənini sataraq, dilənərək, oğurluq edərək və ya min bir hiylə ilə pul qazananları düşündükcə, üzünün ağı ilə, ruzinin onda doqquzunun ticarətdə olduğunu öyrənmiş bu xalalara qəhrəmanlıq ordeni verilməlidir deyə fikirləşirəm. Bir gün yerə sərdiyi salafanda 6 dənə limon olan nənənin *“nənən sənə qurban, limonlardan al”* dediyini eşidib dayandım. Ətrafımdan keçən lüks maşınlara, işıq saçan dükanlara, bahalı te-

lefon və qiymət sahiblərinə limonsatan xalanın gözüylə baxdım. Kaş, görməyəydim... Nənə, bağışla bizi... Sən bağışlamazsan, Allahın bağışlayacağına inanmıram... Sən belə olmamalıydın...

Əyninə kostyum geymiş, kassa başında oturan, bol işıqlı bir dükanda çalışan hansı işçi və müdir səmiyyətlə *“aldığınıza görə qurban olum”* deyər? Altı dənə limon satan nənə qazanacağı pul ilə çörək, işıq, dərman kimi ehtiyaclarını qarşılayacağı üçün sizə minnətdar olar. 1-2 manatlıq alver etdiyiniz nənə bu qədər təşəkkür edir və minnətdar qalırsa, kapitalizmin istismar salonu olan super marketlərdə dövr edən bol sıfırlı alış-verişlərdə nə üçün, *“xeyirli olsun”* sözünü belə, çox görürlər?

Zəruri ehtiyaclarını həll etmək dərdində olanlar pulu hardan əldə edərlərsə oraya minnəti özlərinə borc bilərlər. İsraf, gen-bol xərcləmə, qumar və əyləncə kimi yollarda sərf olunacaq pulu verənə dilucu təşəkkür edilir.

İnsanın önündə iki yol olduğunu düşünürəm. Birincisi *“bacın (ablan) sənə qurban”* deyərək oynayan, oynadan; içən, içirdən; xərcləyən, xərclədən; unudan, unutduran... (Bax: Google, Bülent Ersoy, Kurban olsun ablan sana şarkısı)

Digəri isə *“nənən sənə qurban...”* deyərək böyüdən, şükür etdirən, infaq etdirən, şəfa verən, ürək titrədən...

“Bacın sənə qurban” deyərək üzünə gülənlərin məqsədi malını, pulunu və canını qurban almaqdır. Belə insanların *“bitini verməyən”* insanlardan olduğunu anlamadan əvvəl üzümüzü nənən qurban deyənlərə çevirməmiş gərəkdiyini düşünürəm...

“ƏN GÖZƏL İNSAN”I OXUYAQQ!

Bir insanı sevib onun şəxsiyyətinə heyranlıq duymağın və onu təqlid etməyə çalışmağın fitri bir təmayül olduğu inkaredilməz bir həqiqətdir. Bu baxımdan insan oğlu üçün ən mükəmməl nümunələri tapıb onların izindən gedə bilmək çox mühüm məsələdir. Elə buna görədir ki, lütf və kərəmi sonsuz olan Allah təala insan oğluna yalnız ilahi kitablar deyil, bir də o kitabların canlı nümunələri deyə biləcəyimiz üstün keyfiyyətlərlə vəsfləndirilmiş peyğəmbərlər, yəni örnək şəxsiyyətlər göndərmişdir. Elə nümunəvi şəxsiyyətlər ki, dini, elmi və əxlaqi davranışlar etibarilə hərtərəfli mükəmməldirlər. Belə ki, o peyğəmbərlərin

hər biri bəşəriyyətin tarixində müəyyən bir nümunəvi davranışı zirvələşdirərək insanlara müstəsna xidmətlər vermişlər.

Həyatın min cür bəla, müsibət və sürprizləri qarşısında özünü

nü
fit-

nədən qoruya bilmək üçün şükür, təvəkkül, qədərə riza, bəlalara səbir, əzm, şücaət, fədakarlıq, qənaət, könül zənginliyi, özündən çox başqalarını düşünmə, səxavət, təvazö, hadisələr qarşısında müvazinətini itirməmə və bunlara oxşar yüksək əxlaqi keyfiyyətləri ən gözəl şəkildə həyatımızda tətbiq etmək üçün Allah təalanın bizim üçün zərif, təmiz və nümunəvi həyatı ilə ən böyük mürsid-kamil olaraq təqdim etdiyi Həzrət Peyğəmbər -səllallahu əleyhi və səlləm-in bütün bəşəriyyətə nümunə olan həyatı ilə yaxından tanış olmağa böyük ehtiyac var.

İpəkyolu nəşriyyatı tərəfindən hazırlanaraq oxuculara təqdim bu nəfis kitab Peyğəmbərlərin sərvəri olan Həzrət Məhəmməd Mustafa (s.ə.s)-in zərif, təmiz və nümunəvi həyatının qulluq, ədəb və əxlaqi yönlərindən bəhs edir.

Kitabda həmçinin Həzrət Peyğəmbər -səllallahu əleyhi və səlləm-in həyatının hər mərhələsində nümayiş etdirilən müstəsna bir gözəllik və mükəmməlliklər istər öz-özlüyündə, istərsə də təfsilatlı olaraq bütün davranış gözəllikləri ilə təqdim edilmişdir. Beləliklə hər insan Həzrət Peyğəmbər -səllallahu əleyhi və səlləm-in şərəfli həyatından və sünneyi-səniyyəsinə özünə nümunə götürə biləcəyi davranışların ən gözəlini və mükəmməlini bu kitabda tapacaqdır.

Kitab Peyğəmbərimizin həyatının bütün mərhələlərindən yığılmış ən müstəsna güllərdən ibarət bir buketə oxşayır ki, axtaranlar özləri üçün güllərin ən gözəlini həmin buketdə tapa bilərlər.

SAQQAL ƏNGƏLİ

Musa əleyhissalam zamanında gecə-gündüz ibadətlə məşğul olan bir adam vardı. Fəqət bu qədər ibadət etdiyi halda qəlbində zərrə qədər bir zövq, ruh dünyasında zərrə qədər inkişaf hasil olmurdu. Qəlbinin ibadətlə yüksək səviyyə qazanmasına heç cür nail ola bilmirdi.

Bu adamın uzun saqqalı vardı. Aradabir saqqalını darayardı.

Bir gün uzaqdan Hz. Musanı gördü və yanına gəlib:

“Ey Tur dağında ilahi təcəlliyə nail olan Peyğəmbər, Allah eşqi üçün Rəbbindən soruşub öyrən: Mən nə üçün bu haldayam? Niyə bu qədər ibadət etdiyim halda içimdə bir zövq, bir hüsur hasil olmur?”

Hz. Musa Tur dağında bunun səbəbini Rəbbindən soruşdu.

Allah təala:

“O, bizim vüslət incimizi əldə edə bilmədi.” buyurdu və səbəbini belə açıqladı: “O, daima saqqalıyla məşğul olur.”

Hz. Musa gəlib o adama bunu söylədiyi zaman adam kədər və hirsle saqqalını yolmağa başladı. Bir yandan ağlayır, bir yandan da saqqalını yolurdu.

Bu zaman Cəbrayıl (ə.s) gələrək Musa əleyhissalama Allahın dediklərini çatdırdı:

“Yenə saqqalıyla məşğul...”

Həmin adam dərhal başa düşdü ki, hər iki halda onu Allahdan uzaqlaşdıran saqqalıdır. Öncə saqqalından vaz keçməlidir ki, bu dənizi aşib ilahi hüzura çıxma yolundakı niyyətini doğrultsun.

Fəridəddin Əttar

İnternetin sonu varmı?

Elm adamları indi də internetin nə şəkildə və nə qədər böyüyə biləcəyini araşdırır. Nəticə:

1965-ci ildə İntel şirkətinin qurucularından Gordon Moore hər il prosessorlar içərisindəki tranzistor sayının iki qatına çıxacağını iddia etmişdi. 1975-ci ildə hər iki ildə bir şəkildə düzəltdiyi bu sözü, hər 2 ildə bir prosessor gücünün ikiyə dözəcəyini ifadə edirdi. Bu ifadə daha sonra Moore Qanunu olaraq xatırlanmağa başladı və Gordon Moore xaricində hər kəs bu təklifi bir qanun olaraq qəbul etdi. Bu gün elm adamları internetin də

Moore Qanununa tabe olduğunu fikirləşir. Çində 6 aylıq müşahidə nəticəsində edilən araşdırma internetin böyüklüyünün Moore Qanununun bir formasına uyğun artdığını ortaya qoydu.

Çin Elm Akademiyasındakı Kompyuter Texnologiyaları İnstitutunda vəzifə alan araşdırmaçı Guo-Qing Zhang, interneti bir web saytları bütünü olaraq deyil, öz-özünü idarə edən, avtonom bir sistem kimi ələ alaraq işinə başladı. Buna görə interneti meydana gətirən mərkəz parçasının, ən ucdakı kiçik web saytları ilə fərqli şəkildə inkişaf etdiklərini qəbul edir. Digər bütün araşdırmalar internetin bütün parçalarının eyni inkişaf müddəti və məntiqinə tabe tutulması düşüncəsi üzərinə qurulduğu üçün, internetin sonsuza qədər problemsiz böyüyə biləcəyini nəzərdə tuturdular.

Zhangın araşdırması isə internetin nüvəsinin (mərkəzinin), interneti meydana gətirən ən xarici strukturlardan fərqli bir inkişaf müddətində tapıldığını və internetin Moore Qanununa uyğun şəkildə genişlənməyə davam etməsi vəziyyətində, müəyyən bir müddət sonra artıq bu yükü qaldıra bilməyəcəyini iddia edir. Başqa bir ifadə ilə desək, internetin də bir gün sonunun olacağı labüddür.

Görünməzliyə bir addım qaldı

Amerikalı və çinli elm adamları insanları görünməz etməyə daha bir addım yaxınlaşdıqlarını açıqladılar.

“Science” jurnalının son sayında dərc olunan məqaləyə görə, alqoritm olaraq da bilinən kompleks riyazi əməllər hazırlamadakı inkişaf sayəsində Duke Universiteti mütəxəssisləri, metamaddə adını verdikləri bir maddə yaratmağı bacardılar. Bu maddə hər hansı bir obyektin ətrafındakı elektromaqnetik dalğaları görünməz olmaq istəyən şeyin arxasına istiqamətləndirə bilir. Ortaya çıxan görünməzlik isti bir gündə uzaqda görülən ilğımları xatırladır.

Microsoftun Mac işğalı!

Mac istifadəçiləri MS Office-i sevirmi?
Macintosh istifadəçiləri Microsoftun Office paketinə nə qədər isti baxır?

Nəticə:

Proqram nəhəngi Microsoftun etdiyi bir araşdırmanı saytında nəşr edən TechFlash, Microsoftun bu hesabatına əsasən dediyi xəbər, ABŞ-da olan Mac istifadəçilərinin təxminən %77-lik bir hissəsinin Microsoftun Office məhsullarından istifadə etdiyini bildirdi.

Bilindi ki kimi Apple-in özünə aid olan iWork adlı bir proqramı mövcuddur. Ancaq Microsoftun yalnız ABŞda olan Mac istifadəçilərini əhatə edən son araşdırması, iWorkun Mac istifadəçiləri tərəfindən çox da sevilmədiyini və istifadəçilərin böyük bir hissəsinin Microsoftun Office məhsullarına üstünlük verdiyini ortaya qoydu.

PORSCHE-DƏN 100 MİLYON EUROLUQ MUZEY

Alman lüks avtomobil istehsalçısı Porsche 100 milyon euroya təşkil etdiyi muzeyini bu ayın sonlarına doğru açıq elan edəcək.

Almaniyanın Stuttgart şəhərində açılacaq muzeydə 82 Porsche modeli sərgilənəcək. 56 kvadrat metrlik sahədə qurulan muzeydə workshop sahələri tarixi sənədlərin iştirak etdiyi hissə və möhtəşəm Porschelərin iştirak etdiyi sərgi sahəsidir.

Muzeydə bu üç sahənin xaricində restoranlar, kafelər və bir konsert salonu fəaliyyət göstərəcək.

Səlahiyyətli şəxslər 100 milyon euroya başa gələn muzeyin təxminən bir Porsche fabriki qiymətinə başa gəldiyini ifadə edir.

Porsche fanatları muzeydə həm əfsanəvi modelləri araşdırma imkanı tapacaq, həm də markanın tarixini sənədlərlə araşdıracaq. Muzeydə Porsche sahiblərini bəzi imtiyazlar gözləyir. Muzey ayrıca 2010-da keçiriləcək Ferry Porsche günlərinə də ev sahibliyi edəcək.

Porsche maraqlıları ayın sonundan etibarən 8 avro ödəyərək muzeydə vaxt keçirə biləcəklər.

Ümumxalq Hüzn Günü

Hər bir xalqın tarixində azad və müstəqil yaşamaq üçün dönüm nöqtəsi hesab olunan tarixlər və bu azadlıq, müstəqillik uğrunda öz şirin canlarından keçmiş qəhrəman övladlar olmuşdur. Məhz belə qəhrəmanlar zamanın axarında əsla unudulmur və tarixin yaddaşına azadlıq uğrunda axıtdıqları müqəddəs qanları ilə adlarını yazırlar. 20 yanvar şəhidləri də xalqımızın yaddaşında daima belə yaşayacaqdır. Onların xatirələri həmişə ehtiramla yad olunmalıdır.

Türkiyənin “İstanbul Beynəlxalq Qardaşlıq və Yardımlaşma Dərnəyi”nin Azərbaycanadakı nümayəndəliyinin və

Azərbaycan Respublikası 20 Yanvar Fondunun 20 yanvar şəhidlərinin ailələri ilə görüşü, onlara yardımlar göstərməsi artıq ənənə halını almışdır. 1994-cü ildən bu yana hər il nümayəndəlik 20 yanvar hüzn günü ərəfəsində 20 yanvar şəhid ailələrinə ərzaq yardımı göstərir, azacıq olsa da onların dərdinə şərik olmağa çalışır. Bütün bu yardımlar “**20 Yanvar Fondu**”nun təqdim etdiyi siyahılar əsasında həyata keçirilir.

Bu ənənəyə sadıq qalaraq bu il də Türkiyənin “İstanbul Beynəlxalq Qardaşlıq və Yardımlaşma Dərnəyi”nin Azərbaycanadakı nümayəndəliyi GYF-nin konfrans zalında 20 yanvar şəhid ailələrini bir araya toplayaraq onlara azadlığımız uğrunda verdikləri itkidən ötrü başsağlığı, səbir, mətanət və vüqarlı olmağı dilədi.

Görüşün sonunda əvvəlcədən “**20 Yanvar Fondu**” tərəfindən Türkiyənin “İstanbul Beynəlxalq Qardaşlıq və Yardımlaşma Dərnəyi”nin Azərbaycanadakı Nümayəndəliyinə təqdim olunmuş siyahılara əsasən 163 şəhid ailəsinə ərzaq-qida yardımı paylandı.

QAN YADDAŞIMIZ

Artıq 19 ildir ki, xalqımız hər il Şəhidlər Xiyabanını ziyarət edərək şəhidlərimizi yad edir. Gəncliyə Yardım Fondunun kollektivi o gecə azadlıq uğrunda şəhid olanları anmaq üçün Şəhidlər Xiyabanını ziyarət edərək onların ruhlarına dualar oxuyub abidələrinin üzərinə qərənfillər qoydu. Qeyd edək ki, Sovet qoşunlarının təcavüzü nəticəsində Bakıda 134 mülki vətəndaş öldürülmüş, 700-dən artıq insan yaralanmış və itkin düşmüşdü. Öldürülənlər arasında beş millətin nümayəndəsi, 20-dən çox qadın və uşaq var idi. 20 Yanvar tarixi xalqımız üçün yeni bir qəhrəmanlıq salnaməsi oldu. 20 Yanvar faciəsini respublikamız hər il ümumxalq hüzn günü kimi geniş qeyd edir.

GƏNCLƏR GƏLƏCƏYİMİZDİR

Gəncliyə Yardım Fondu (GYF) ilə Gənc Mühəsiblər Birliyinin (GMB) birgə təşkil etdiyi “Beynəlxalq mühəsibatlıq” kursu ilə GYF nəzdində təşkil olunmuş növbəti kompyuter, ingilis, rus və ərəb dili kursları yekunlaşdı. Bu münasibətlə 17 yanvar 2009-cu il tarixdə Fondun Konfrans zalında kurs iştirakçıları ilə vida görüşü və kursları müvəffəqiyyətlə bitirmiş tələbələrə müvafiq sertifikatların təqdim olunması mərasimi keçirildi.

Kursları müvəffəqiyyətlə bitirmiş müdavimlərə sertifikatların təqdim olunması mərasimində çıxış edən Gəncliyə Yardım Fondunun prezidenti Ahmet Tecim Azərbaycanda həm Ulu Öndər Heydər Əliyevin, həm də onun siyasi kursunun layiqli davamçısı cənab prezident İlham Əliyevin gənclərə böyük önəm verdiyini, onların savadlı və yüksək intellektə sahib olması üçün şərait yaratdığını qeyd etdi.

Daha sonra isə müəllimlər, tələbələr növbə ilə digər nətiqlər çıxış etdilər və Azərbaycanın müasir gəncliyinin iri adamlarla irəlilədiyini vurğuladılar.

TÜSİABIN SƏDRİ YAVUZ KƏLƏŞ VƏ İDARƏ HEYƏTİ GƏNCLİYƏ YARDIM FONDUNU ZİYARƏT ETDİ

22 Yanvar 2009-cu il tarixdə Azərbaycan-Türk Sənayesi və İş Adamları Beynəlxalq Cəmiyyəti (TÜSİAB) idarə heyətinin rəhbəri Yavuz Keleş və kollektivi Azərbaycan Respublikası Gəncliyə Yardım Fondu ziyarət etdi. Səmimi söhbət əsnasında GYF-nin prezidenti Ahmet Tecim fond haqqında geniş məlumat verdi və Azərbaycanda gördükləri xeyriyyəçilik fəaliyyətlərindən danışdı. Söhbət əsnasında TÜSİAB rəhbəri GYF-nin Azərbaycanda apardığı xeyriyyəçilik fəaliyyətlərinin Azərbaycan Respublikasının dövlət rəsmiləri tərəfindən bəyənildiyini, eyni zamanda nümunəvi və təqdirəlayiq olduğunu qeyd etdi. Bununla yanaşı GYF rəhbərliyinin Azərbaycan dövlət rəsmiləri ilə ünsiyyət qurmaqla yanaşı, ictimaiyyətlə arasındakı birlik və bərabərliyin sevincirici hal olduğunu dedi. TÜSİAB idarə heyətinin rəhbəri GYF-nin fəaliyyətlərini təqdirlə qarşıladığını dedi. Bu fəaliyyətlərin hər iki ölkə arasında olan əlaqələrin, din, dil və tarix birliyinə söykənən dostluq və qardaşlıq bağlarının möhkəmləndirilməsindəki rolunu qeyd etdi. Ziyarətin sonunda qarşılıqlı hədiyyələr təqdim edildi.

XOCALI FƏRYADI

VAQIF NURİ

Bir şəhər var qəlbi yara
Körpələri olub şəhid
Soyqırımı vermir ara
Qoca tarix buna şahid

Mərmilərdən od püskürür
Həyat burda qana dönüb
Fevral ayı, qış gecəsi
Xocalımız külə dönüb

Qoca, cavan fərqi yoxdur
Əsir düşən güllələnin
Dağıdılır qədim yurdum
Ürəklərə od vurulur

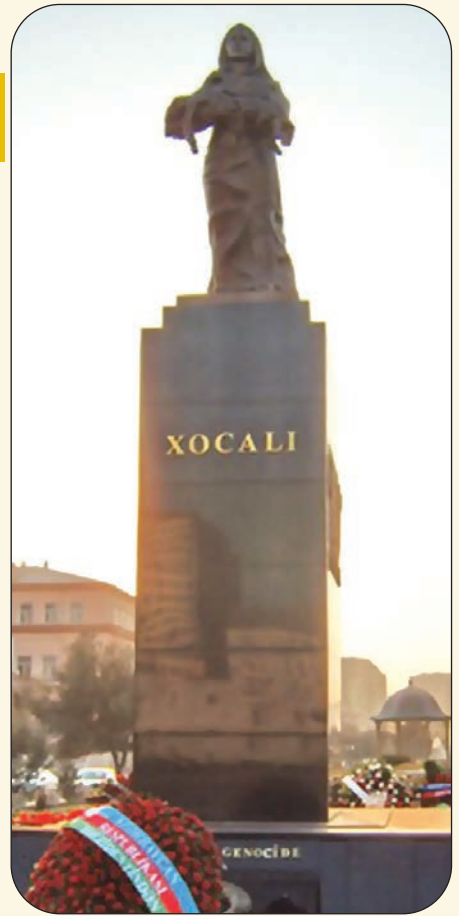
Kəsik başlar kəsik qollar
Tanınmayır üzlər burda
Düşmənin cəllad, qan içəndir
Doymur qandan gözlər burda
Buludlar da qan ağlayır

Mərmilər yeri dağlayır
Ağ kəfənlər yağan qardır
Buzlar da gözü bağlayır

Ağızda dillər kəsilib
Burun-qulaqlar kəsilib
Ürəklərdə dönüb dərdə
Neçə igid güllələnib

Dağ çəkilib insanlara
Gedən gedir bilmir hara
Yol axtarır yolu yoxdur
Bu zülmün sonu yoxdur

Can-can deyir qoca xəstə
Talan olmuş evlər yanır
Od qalanıb sinə üstə
Tarixi bir şəhər yanır

HANSI YOLDA?

Həz. Peyğəmbər bir gün əshabına belə bir qissə danışdı:

“Sizdən əvvəl yaşayanlar arasında doxsan doqquz adamı qətl edən bir nəfər vardı. Bu adam bir gün yer üzündəki ən dahi adamın kim olduğunu soruşdu. Ona bir rəhibi göstərdilər. Onun yanına getdi. Doxsan doqquz nəfəri öldürdüyünü və tövbə etmək imkanının olub-olmadığını soruşdu. Rəhib qısaca olaraq:

“*Xeyr, yoxdur.*” –dedi.

Bu cavabdan qəzəblənən həmin adam rəhibi də öldürüb qətl etdiyi adamların sayını yüzə çıxardı. Sonra zavallı adam insanlardan yer üzündəki ən müdrik adamın kim olduğunu soruşmağa davam etdi. Ona alim bir adamı tərif etdilər. Bu səfər də onun gedərək yüz nəfəri öldürdüyünü dedikdən sonra tövbə etmə imkanının olub-olmadığını soruşdu. Müdrik adam:

“*Əlbəttə ki, belə bir şansın vardır. Səninlə tövbənin arasında kim əngəl ola bilər?*” –deyə cavab verdi və bunları əlavə etdi:

“*Ancaq filan diyara getməlisən. Orada Allaha ibadət edən insanlar var. Sən də onlarla Allaha ibadət etməli və öz diyarına qayıtmamalısan. Çünki sənin yaşadığın yer pis insanların diyarıdır.*”

Adam yola çıxdı. Amma yarı yola çatmışdı ki, ölüm mələyi gəlib ruhunu aldı. Rəhmət və əzab mələkləri o adam haqqında ixtilafa düşdülər. Rəhmət mələkləri onun tövbə etdiyini və qəlbən Allaha yönəldiyini irəli sürdülər. Əzab mələkləri də bu adamın heç bir yaxşı əməlinin olmadığını söyləyərək onun cəhənnəmlik olduğunu iddia etdilər. Bu münaqişə əsnasında başqa bir mələk insan cildində gələrək:

“Onun yola çıxdığı yerlə, getmək istədiyi yer arasındakı məsafəni ölçün. Hansı tərəfə yaxındırsa ona görə qərar verin!” –dedi.

Hər iki tərəfə olan məsafəni ölçdülər və gördülər ki, getmək istədiyi yaxşılar diyarına bir qarış daha yaxındır. Onu dərhal rəhmət mələkləri alıb apardılar.”

